

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему: **«ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇН БРІКС:
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ»**

Виконала:

студентка 4 курсу групи УО-41

спеціальності 292 –

«Міжнародні економічні відносини»

освітньої програми «Міжнародні

економічні відносини»

першого (бакалаврського) рівня вищої

освіти

Томаз М. Ю.

Керівник: к.е.н., доц. Мірошніченко Т. М.

Рецензент:

Харків – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Спеціальність 292 – «Міжнародні економічні відносини»
Освітня програма – «Міжнародні економічні відносини»

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. завідувача кафедри
міжнародних економічних
відносин
імені Артура Голікова
Марченко А.С.

« _____ » _____ 2024 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Томаз Марії Юрївні

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

1. Тема роботи «Економічний розвиток країн БРІКС: порівняльний аналіз»
керівник роботи к.е.н., доц. Мірошніченко Т.М.,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від “24” січня 2024 року № 4002-5/162

2. Строк подання студентом роботи 30.05.2024

3. Перелік питань, які потрібно розробити

- розкрити теоретичні аспекти економічного розвитку країн світу;
- охарактеризувати моделі економічного розвитку країн БРІКС;
- проаналізувати сучасний стан економіки країн БРІКС;
- виявити особливості економічного розвитку країн БРІКС;
- визначити перспективи розвитку країн БРІКС у сучасній світовій

економіці.

4. План роботи

№ з/п	Назви етапів роботи
1.	Теоретичні основи дослідження економічного розвитку країн БРІКС
2	Аналіз економічного розвитку країн БРІКС

5. Дата видачі завдання 01.12.2023

Студент Томаз М. Ю.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи Мірошніченко Т.М.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

Вступ	5
Розділ 1. Теоретичні основи дослідження економічного розвитку країн БРІКС.....	7
1.1. Теоретичні аспекти економічного розвитку країн світу.....	7
1.2. Моделі економічного розвитку країн БРІКС	17
Висновки до першого розділу	27
Розділ 2. Аналіз економічного розвитку країн БРІКС	29
2.1. Аналіз сучасного стану економіки країн БРІКС	29
2.2. Особливості економічного розвитку країн БРІКС	46
2.3. Перспективи розвитку країн БРІКС у сучасній світовій економіці.....	58
Висновки до другого розділу.....	66
Висновки.....	68
Список використаних джерел.....	71

ВСТУП

Актуальність дослідження економічного розвитку країн БРІКС (Бразилія, Росія, Індія, Китай, Південна Африка) обумовлена їхнім значним впливом на глобальну економіку та інтеграційними процесами в сучасному світовому господарстві. Країни БРІКС представляють собою групу великих країн із економіками, що розвиваються, які разом складають приблизно 40% населення світу і понад 20% глобального ВВП. Аналіз економічних моделей цих країн є ключовим для розуміння поточних та майбутніх тенденцій у світовій економіці.

Економічний розвиток країн БРІКС має важливе значення для світових ринків товарів, капіталу та праці. Ці країни є провідними експортерами природних ресурсів, промислової продукції та послуг, а їхні економічні стратегії значною мірою визначають динаміку світових цін на ключові товари. Швидке економічне зростання в цих країнах створює нові можливості для міжнародної торгівлі та інвестицій, що робить їх важливими партнерами у глобальній економіці.

Порівняльний аналіз економічного розвитку країн БРІКС дозволяє виявити їхні конкурентні переваги та структурні слабкості, а також ідентифікувати специфічні фактори, що сприяють або перешкоджають їхньому економічному зростанню. Додатково, актуальність теми підкріплюється необхідністю вирішення спільних для країн БРІКС проблем, таких як економічна нерівність, корупція, екологічні виклики та демографічні зміни. Співпраця та обмін досвідом між цими країнами можуть сприяти подоланню цих проблем та забезпеченню стабільного економічного зростання інших країн світу.

Дослідженням економічного розвитку країн БРІКС займалися такі українські вчені, як І. Жукова [16], Л. Лещенко [22], О. Сухоруков [37], В. Чужиков [40], а також зарубіжні науковці, включаючи Ф. Мієльнічука [52], С. Сюцзюня [56] та Ж. Федуці [46], які аналізуються економічні інституції,

співпрацю та глобальний вплив країн БРІКС. Проте ключові чинники та тенденції економічного розвитку країн БРІКС потребують більш комплексного вивчення.

Метою дослідження є порівняльний аналіз економічного розвитку країн БРІКС для виявлення спільних тенденцій, відмінностей та перспектив розвитку. Для досягнення мети у кваліфікаційній роботі були поставлені такі **завдання**:

- розкрити теоретичні аспекти економічного розвитку країн світу;
- охарактеризувати моделі економічного розвитку країн БРІКС;
- проаналізувати сучасний стан економіки країн БРІКС;
- виявити особливості економічного розвитку країн БРІКС;
- визначити перспективи розвитку країн БРІКС у сучасній світовій економіці.

Об’єкт дослідження – процес економічного розвитку країн БРІКС.

Предмет дослідження – сучасні тенденції та перспективи економічного розвитку країн БРІКС.

Методи дослідження включають аналіз та синтез статистичних даних з економічних звітів та баз міжнародних організацій, компаративний метод для порівняння показників економічного розвитку країн БРІКС, кейс-стаді для вивчення окремих стратегій економічного розвитку в країнах БРІКС, графічний метод, а також методи економіко-математичного моделювання.

Інформаційну базу досліджень склали статистичні дані та офіційні публікації таких міжнародних організацій, як Світовий банк, МВФ, Європейська комісія, СОТ, а також дані національних статистичних служб країн БРІКС, зокрема Інституту географії та статистики Бразилії, Міністерства статистики та програмного забезпечення Індії, Національного бюро статистики Китаю, Статистичного бюро Південної Африки.

Робота складається зі вступу, 2 розділів, висновків; містить 77 сторінок тексту, 14 рисунків, 18 таблиць. Список джерел містить 74 найменувань літератури, 32 електронні публікації.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН БРІКС

1.1. Теоретичні аспекти економічного розвитку країн світу

Економічний розвиток країн світу є складним і багатограним процесом, який включає в себе зростання виробництва, покращення життєвих стандартів населення, зменшення рівня бідності та нерівності, а також розвиток інфраструктури та інституцій. Поняття економічного розвитку виходить за межі простого збільшення валового внутрішнього продукту (ВВП) і включає соціальні, політичні та культурні аспекти, що впливають на якість життя громадян.

С. Кузнець, наприклад, визначав економічний розвиток як довготривалий процес підвищення продуктивності праці та збільшення доходів населення, акцентуючи на важливості структурних змін в економіці, таких як індустріалізація, урбанізація та зростання рівня освіти [50].

Д. Сірс розглядав економічний розвиток через призму покращення добробуту населення, зниження бідності, нерівності та безробіття (рис. 1.1), наголошуючи на тому, що розвиток має бути спрямований на підвищення якості життя [60].

Рис. 1.1. Схема економічного циклу

Джерело: складено автором за матеріалами [60].

М. Тодаро визначав економічний розвиток як багатогранний процес, який включає покращення рівня життя, зниження бідності, забезпечення соціальної справедливості та розширення можливостей для самореалізації кожної людини. Він вважав, що економічний розвиток повинен забезпечувати не лише зростання ВВП, але й соціальний прогрес [65].

А. Сен підходив до економічного розвитку через призму розширення реальних свобод, які люди можуть використовувати для покращення свого життя, акцентуючи на розвитку людського потенціалу та можливостей, що дозволяють людям жити гідно та здійснювати свої вибори [59].

У. Росту запропонував теорію економічних стадій розвитку, згідно з якою країни проходять через певні етапи розвитку від традиційного суспільства до епохи високого масового споживання. Він визначав економічний розвиток як поступовий процес, що включає індустріалізацію, урбанізацію та модернізацію [58].

Д. Норт підходив до економічного розвитку з інституційної точки зору, визначаючи його через призму змін в інституціях. Він вважав, що ефективні інституції є ключовими для забезпечення економічного зростання та розвитку, оскільки вони створюють сприятливі умови для економічної діяльності та інновацій [53].

Існує кілька визначень економічного розвитку, запропонованих українськими науковцями. Серед них важливо виділити М. Туган-Барановського, одного з найвідоміших українських економістів, який визначав економічний розвиток через теорії ринку та економічних криз. Він вважав, що економічні цикли та кризи є невід'ємною частиною економічного розвитку, і його дослідження в цій сфері отримали міжнародне визнання.

Є. Слуцький, представник «Київської школи», застосував математичні методи в економічній науці і розробив новий напрям у науці — праксеологію, що досліджує закономірності економічної поведінки. Його роботи актуальні й нині, особливо у сфері моделювання економічних процесів [35].

Л. Пархоменко, О. Фротер та А. Оспіова досліджували еволюцію економічних процесів і категорій, акцентуючи увагу на трансформаційних змінах та удосконаленні методології аналізу. Вони розглядали економічний розвиток як динамічний процес, що адаптується до змін у господарському розвитку та житті суспільства [29].

Значення економічного розвитку важко переоцінити. Він впливає на всі сфери життя суспільства, включаючи освіту, охорону здоров'я, екологію та стабільність соціальних інститутів. Розуміння теоретичних основ економічного розвитку є критично важливим для формування ефективної економічної політики та стратегій, спрямованих на досягнення сталого розвитку. У таблиці 1.1. узагальнено сутність основних підходів щодо економічного розвитку.

Таблиця 1.1

Основні підходи щодо економічного розвитку

Теорія	Сутність	Ключові вчені	Сильні сторони	Слабкі сторони
Класичні теорії	Абсолютні та порівняльні переваги, вільна торгівля	А. Сміт, Д. Рікардо	Підкреслюють важливість спеціалізації та міжнародної торгівлі	Недостатня увага до внутрішніх факторів розвитку
Неокласичні теорії	Роль капіталу, праці та технологій у зростанні	Р. Солоу	Враховують технологічний прогрес та капіталовкладення	Ігнорують інституційні та соціальні фактори
Інституціональні теорії	Вплив інституцій на економічний розвиток	Д. Норт	Підкреслюють значення інституцій та прав власності	Можуть бути складними для емпіричного аналізу
Теорії модернізації та індустріалізації	Переходи від аграрного до індустріального суспільства	У. Ростоу	Наголошують на значенні індустріалізації	Ігнорують унікальні особливості кожної країни
Альтернативні теорії	Залежність, світова система, постмодернізм	І. Валлерстайн	Підкреслюють глобальні нерівності та залежності	Можуть бути надто критичними та ідеологічними

Джерело: складено автором за матеріалами [61, 57, 62, 53, 58, 68].

Класичні теорії, розроблені А. Смітом та Д. Рікардо, наголошують на важливості спеціалізації та вільної торгівлі для економічного розвитку. Вони стверджують, що країни повинні зосереджуватися на виробництві тих товарів, у яких вони мають абсолютні або порівняльні переваги.

Неокласичні теорії, зокрема теорія Р. Солоу, підкреслюють роль капіталу, праці та технологічного прогресу у економічному зростанні (рис. 1.2). Ці теорії вважають, що інвестиції в капітал і технології є ключовими для підвищення продуктивності та економічного зростання.

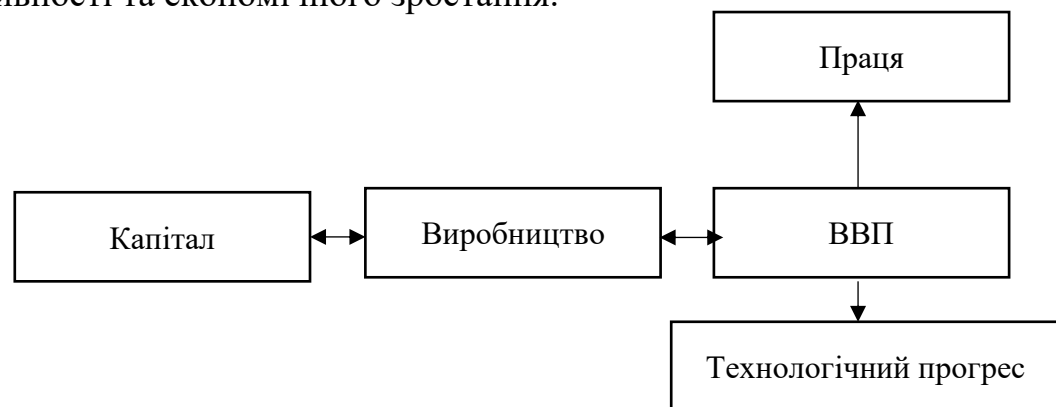

Рис. 1.2. Модель економічного зростання Р. Солоу

Джерело: складено автором за матеріалами [62].

Інституціональні підходи до економічного розвитку акцентують увагу на важливості інституцій та їхнього впливу на економічні процеси. Вони підкреслюють, що інституції – це не лише формальні закони та правила, але й неформальні норми, традиції та звичаї, які впливають на економічну поведінку. Нижче наведено таблицю з основними інституціональними підходами до економічного розвитку (табл. 1.2).

Інституціональні підходи до економічного розвитку акцентують увагу на важливості інституцій для економічного зростання. Однією з найвідоміших теорій у цьому напрямку є теорія інституціональних змін, розроблена Д. Нортом. Норт стверджував, що економічний розвиток залежить від ефективних інституцій, які забезпечують захист прав власності та правову стабільність. За його думкою, саме інституційні зміни є ключовим фактором

економічного зростання. Нові інституційні економічні теорії підкреслюють, що економічна ефективність залежить від того, наскільки добре функціонують інституції, які регулюють економічну діяльність. Ці теорії звертають увагу на важливість формальних і неформальних правил, що впливають на економічні рішення [53]. Підхід А. Сміта та М. Вебера до державного управління демонструє, що ефективне урядування є основою для стабільного економічного зростання [69].

Таблиця 1.2

Інституційні підходи щодо економічного розвитку

Підхід	Сутність	Ключові автори	Сильні сторони	Слабкі сторони
Теорія інституціональних змін	Інституції є ключовими для економічного розвитку, зміни в інституціях ведуть до змін в економіці	Д. Норт	Підкреслює значення прав власності та правової системи	Можливість важкості емпіричного аналізу
Нові інституційні економічні теорії	Економічна ефективність залежить від ефективності інституцій	О. Вільямсон, Д. Норт	Враховує роль контрактів та транзакційних витрат	Ігнорує деякі соціальні та культурні аспекти
Теорія державного управління	Ефективне державне управління сприяє економічному розвитку	А. Сміт, М. Вебер	Підкреслює роль держави в економічному розвитку	Може бути застосована не до всіх типів економік

Джерело: складено автором за матеріалами [53, 70, 61, 69].

Отже, що інституції відіграють важливу роль у формуванні економічних процесів та забезпеченні стабільності і передбачуваності економічного середовища. Ефективні інституції сприяють економічному зростанню, забезпечуючи захист прав власності, правову стабільність та ефективне державне управління. Однак, варто враховувати, що ці підходи можуть мати свої обмеження і не завжди враховують усі соціальні та культурні аспекти економічного розвитку.

Теорії модернізації та індустріалізації фокусуються на переході країн від аграрного до індустріального суспільства, підкреслюючи важливість цього процесу для економічного розвитку. Ці теорії наголошують на структурних змінах в економіці, які сприяють підвищенню продуктивності та економічному зростанню. У таблиці 1.3 міститься огляд основних теорій модернізації та індустріалізації.

Таблиця 1.3

Теорії модернізації та індустріалізації щодо економічного розвитку

Підхід	Сутність	Ключові автори	Сильні сторони	Слабкі сторони
Теорія економічних стадій розвитку	Країни проходять через певні стадії розвитку від традиційного суспільства до епохи високого масового споживання	У. Ростоу	Чітка структура розвитку, наголос на індустріалізації	Недооцінює унікальні особливості та контексти різних країн
Модернізаційна теорія	Модернізація включає технологічні, економічні та соціальні зміни, що призводять до розвитку	Т. Парсонс	Підкреслює значення комплексних змін для розвитку	Може ігнорувати культурні відмінності та нерівність
Теорія індустріалізації	Індустріалізація є ключовим фактором економічного розвитку, що сприяє підвищенню продуктивності та зростанню доходів	А. Льюїс	Підкреслює важливість промислового розвитку	Може не враховувати негативні соціальні та екологічні наслідки

Джерело: складено автором за матеріалами [58, 55, 51].

Альтернативні підходи до економічного розвитку розглядають економічні процеси з урахуванням глобальних нерівностей, залежностей та критичних аспектів сучасної світової економіки. Вони акцентують увагу на історичних, соціальних і політичних факторах, що впливають на розвиток країн. Ці підходи включають теорії залежності, світової системи та постмодерністські концепції. Нижче наведена таблиця 1.4 з основними альтернативними підходами до економічного розвитку.

Таблиця 1.4

Альтернативні підходи щодо економічного розвитку

Підхід	Основні ідеї	Ключові автори	Сильні сторони	Слабкі сторони
Теорія залежності	Розвиток периферійних країн залежить від центрів світової економіки; глобальна нерівність зумовлена історичними та економічними факторами	А. Франк	Підкреслює історичну нерівність та експлуатацію	Може бути занадто детерміністською, ігнорує внутрішні фактори розвитку
Теорія світової системи	Світова економіка складається з центрів, напівпериферій та периферій, які мають різний рівень розвитку та впливу	І. Валлерстайн	Аналізує глобальні економічні взаємозв'язки	Складність у практичному застосуванні та емпіричному аналізі
Постмодерністські підходи	Критика традиційних теорій розвитку, акцент на культурних, соціальних та політичних аспектах	А. Ескобар	Враховує багатогранність та різноманітність розвитку	Може бути недостатньо конкретною для економічного аналізу

Джерело: складено автором за матеріалами [62, 47, 45].

Теорія залежності, розроблена А. Франком, стверджує, що розвиток периферійних країн залежить від центрів світової економіки. Вона підкреслює, що глобальна нерівність зумовлена історичними та економічними факторами, включаючи колоніалізм та імперіалізм. Ця теорія наголошує, що периферійні країни залишаються економічно залежними від розвинених центрів, що стримує їхній розвиток [47].

Теорія світової системи І. Валлерстайна розглядає світову економіку як систему, що складається з центрів, напівпериферій та периферій, які мають різний рівень розвитку та впливу. Вона підкреслює взаємозв'язок між цими складовими та їхній вплив на глобальний економічний розвиток. Валлерстайн вважає, що центр (розвинені країни) домінує над периферією (країни, що розвиваються), експлуатуючи її ресурси та працю [62].

Постмодерністські підходи до економічного розвитку критикують традиційні теорії розвитку, акцентуючи увагу на культурних, соціальних та політичних аспектах. А. Ескобар, один з представників цього підходу, підкреслює, що розвиток не можна розглядати лише через економічну призму. Важливо враховувати різноманітність та унікальність культурних контекстів, а також соціальні та політичні умови, які впливають на розвиток [45].

Альтернативні підходи до економічного розвитку надають важливі інструменти для критичного аналізу глобальних економічних процесів. Вони підкреслюють значення історичних, соціальних та політичних факторів, що впливають на розвиток країн, та акцентують увагу на глобальній нерівності та залежностях. Однак, ці підходи також мають свої обмеження, оскільки можуть бути занадто детерміністськими або складними для практичного застосування та емпіричного аналізу.

Економічний розвиток та соціальний добробут взаємопов'язані та взаємозалежні процеси. Економічне зростання, підвищення продуктивності та доходів сприяють поліпшенню умов життя населення, зменшенню рівня бідності та нерівності, а також розвитку людського капіталу. У свою чергу, високий рівень соціального добробуту може стати стимулом для подальшого економічного зростання, оскільки здорове та освічене населення є продуктивнішим і здатним до інновацій [45]. У таблиці 1.5 містяться основні аспекти взаємозв'язку між економічним розвитком та соціальним добробутом країн світу.

Зростання доходів є одним з основних результатів економічного розвитку, що безпосередньо впливає на рівень життя населення. Підвищення доходів сприяє зменшенню рівня бідності та економічної нерівності, що в свою чергу позитивно впливає на соціальний добробут. Ключовими індикаторами тут є ВВП на душу населення та рівень бідності.

Таблиця 1.5

Основні аспекти взаємозв'язку між економічним розвитком та
соціальних добробутом країн

Аспект	Вплив економічного розвитку	Вплив на соціальний добробут
Зростання доходів	Підвищення рівня життя населення	Зменшення бідності та нерівності
Освіта	Інвестиції в освіту сприяють економічному зростанню	Підвищення рівня грамотності та освітнього рівня
Охорона здоров'я	Здорове населення більш продуктивне	Поліпшення тривалості та якості життя
Інфраструктура	Розвиток інфраструктури стимулює економіку	Поліпшення умов життя та доступу до послуг
Рівність	Зменшення економічної нерівності сприяє соціальній стабільності	Збільшення соціальної мобільності та справедливості

Джерело: складено автором за матеріалами [45].

Освіта є важливим фактором як для економічного розвитку, так і для соціального добробуту. Інвестиції в освіту сприяють підвищенню продуктивності праці та інноваційному потенціалу економіки. Високий рівень грамотності та освітнього рівня населення веде до підвищення якості життя та соціальної мобільності. Охорона здоров'я є ще одним важливим аспектом, який впливає на економічний розвиток та соціальний добробут. Здорове населення є більш продуктивним, що сприяє економічному зростанню. Розвиток інфраструктури також має значний вплив на економічний розвиток та соціальний добробут. Інфраструктурні проекти сприяють створенню робочих місць, покращенню доступу до послуг та зростанню економічної активності. Рівність в економічному розвитку є важливим фактором, який впливає на соціальну стабільність та справедливість. Зменшення економічної нерівності сприяє підвищенню соціальної мобільності та рівності можливостей для всіх громадян.

Економічний розвиток сприяє поліпшенню умов життя населення, а високий рівень соціального добробуту створює сприятливі умови для подальшого економічного зростання. Розуміння цього взаємозв'язку є важливим для формування ефективної економічної та соціальної політики,

спрямованої на досягнення сталого розвитку та підвищення якості життя громадян.

Сучасні тенденції в теоріях економічного розвитку відображають зміни у глобальній економіці та нові виклики, з якими стикаються країни світу. До цих тенденцій належать глобалізація, сталий розвиток, цифровізація економіки, зростаюча роль інновацій, а також посилення уваги до соціальної справедливості та рівності. Ці тенденції знаходять своє відображення у нових теоретичних підходах та моделях економічного розвитку [46]. У таблиці 1.6 наведено сучасні тренди у вивченні економічного розвитку в теоріях економічного розвитку.

Таблиця 1.6

Сучасні тренди у вивченні економічного розвитку

Тренд	Сутність	Вплив на економічний розвиток
Глобалізація	Поглиблення економічних зв'язків між країнами, вільна торгівля та інвестиції	Сприяє економічному зростанню через доступ до нових ринків, технологій та капіталу
Сталий розвиток	Баланс між економічним зростанням, соціальним добробутом та екологічною стійкістю	Зменшує негативний вплив на довкілля, сприяє довгостроковій економічній стабільності
Цифровізація економіки	Впровадження цифрових технологій у всі сфери економічного життя	Підвищує продуктивність, сприяє інноваціям та створенню нових робочих місць
Роль інновацій	Стимулювання технологічних та наукових інновацій для економічного розвитку	Збільшує конкурентоспроможність, сприяє економічному зростанню
Соціальна справедливість та рівність	Забезпечення рівних можливостей та зменшення економічної нерівності	Сприяє соціальній стабільності, підвищує якість життя

Джерело: складено автором за матеріалами [46].

Отже, існує низки різноманітних підходів для розуміння економічного розвитку. Класичні та неокласичні теорії підкреслюють значення спеціалізації, міжнародної торгівлі та технологічного прогресу, тоді як інституціональні підходи наголошують на ролі прав власності та ефективних інституцій. Теорії модернізації та індустріалізації акцентують увагу на структурних змінах,

необхідних для переходу до індустріального суспільства, а альтернативні підходи, такі як теорії залежності та світової системи, фокусуються на глобальних нерівностях. Важливим є взаємозв'язок між економічним розвитком та соціальним добробутом, що впливає на зменшення бідності та нерівності, розвиток освіти та охорони здоров'я. Сучасні тенденції, зокрема глобалізація, сталий розвиток, цифровізація економіки, інновації та соціальна справедливість, визначають нові виклики та можливості для країн світу, підкреслюючи необхідність інтеграції економічного зростання з соціальними та екологічними аспектами. тенденції в теоріях економічного розвитку відображають нові виклики та можливості, з якими стикаються країни світу. Глобалізація, сталий розвиток, цифровізація економіки, зростаюча роль інновацій та посилення уваги до соціальної справедливості є ключовими аспектами, що визначають напрями сучасного економічного розвитку. Розуміння цих тенденцій є важливим для формування ефективної економічної політики, яка забезпечить сталий розвиток та підвищення добробуту громадян.

1.2. Моделі економічного розвитку країн БРІКС

Країни БРІКС (Бразилія, Росія, Індія, Китай, Південна Африка) представляють собою групу великих економік, що розвиваються, які відіграють важливу роль у світовій економіці. Дослідження їхніх моделей економічного розвитку є надзвичайно актуальним, оскільки ці країни демонструють різні підходи та стратегії досягнення економічного зростання. Моделі економічного розвитку визначаються сукупністю економічних, соціальних та політичних чинників, які впливають на процеси зростання та розвитку.

Економічна модель Бразилії характеризується поєднанням великого аграрного сектора, значних природних ресурсів та промислового виробництва. Ця країна має одну з найбільших економік Латинської Америки і відома своїм

різноманітним економічним ландшафтом, що включає сільське господарство, гірничодобувну промисловість, виробництво та послуги [48].

Бразилія є одним із провідних виробників та експортерів сільськогосподарської продукції, включаючи сою, каву, цукрову тростину та апельсиновий сік. Аграрний сектор відіграє важливу роль в економіці країни, забезпечуючи значний обсяг експортних доходів та зайнятості населення. Окрім цього, Бразилія володіє багатими запасами корисних копалин, таких як залізна руда, нафту та природний газ, що робить гірничодобувну промисловість важливим сектором економіки. Промисловий сектор також займає важливе місце в економічній моделі Бразилії, особливо автомобілебудування, металургія та виробництво літаків. Компанія Embraer є одним із найбільших виробників літаків у світі, що демонструє потенціал країни у високотехнологічному виробництві [42].

Серед основних чинників економічного зростання Бразилії:

– Експорт сільськогосподарської продукції та природних ресурсів. Значна частина економічного зростання Бразилії забезпечується експортом сільськогосподарської продукції та корисних копалин. Це сприяє залученню іноземної валюти та створенню робочих місць.

– Індустріалізація та розвиток промисловості. Промисловий розвиток, включаючи виробництво автомобілів та літаків, сприяє економічному зростанню та підвищенню конкурентоспроможності країни на світовому ринку.

– Інфраструктурні проекти. Інвестиції в інфраструктуру, такі як дороги, порти та енергетичні проекти, сприяють підвищенню ефективності економіки та стимулюють розвиток різних секторів.

Серед проблем економічного розвитку Бразилії:

– Економічна нерівність. Незважаючи на економічний прогрес, Бразилія стикається з високим рівнем економічної нерівності. Різниця у доходах між багатими та бідними залишається значною проблемою, що впливає на соціальну стабільність.

– Корупція. Корупція є серйозною проблемою, яка підриває ефективність державного управління та довіру населення до уряду. Скандали, пов'язані з корупцією, негативно впливають на інвестиційний клімат.

– Екологічні виклики. Розвиток аграрного та гірничодобувного секторів призводить до вирубки лісів та деградації довкілля, що створює загрози для екосистем та біорізноманіття.

– Зовнішні економічні шоки. Бразилія є вразливою до змін на світових ринках, особливо щодо цін на сировину, що може негативно вплинути на економічну стабільність країни [42].

Економічна модель Бразилії базується на поєднанні аграрного, промислового та гірничодобувного секторів, що забезпечує значний економічний потенціал країни. Основними чинниками економічного зростання є експорт сільськогосподарської продукції та природних ресурсів, індустріалізація та розвиток інфраструктури. Однак, країна стикається з серйозними проблемами, такими як економічна нерівність, корупція, екологічні виклики та вразливість до зовнішніх економічних шоків. Подолання цих викликів є критично важливим для забезпечення сталого економічного розвитку Бразилії в майбутньому [42].

Росія, найбільша країна світу за територією, має специфічну економічну модель, яка значною мірою базується на видобутку та експорті енергоресурсів, таких як нафта і природний газ. Економіка Росії базується на трьох основних секторах: енергетичному, промислового та секторі послуг. Енергетичний сектор є основним джерелом доходів країни, забезпечуючи значний обсяг експортних надходжень. Промисловий сектор включає виробництво машин та обладнання, металургію, хімічну промисловість та оборонний комплекс. Сектор послуг охоплює фінансові, торгові, транспортні та комунікаційні послуги, а також державне управління.

Основні чинники економічного зростання Росії:

– Експорт енергоресурсів. Росія є одним з найбільших у світі експортерів нафти та природного газу. Ці ресурси забезпечують значну частину доходів

державного бюджету та валютних надходжень, що сприяє економічному зростанню.

- Промислове виробництво. Виробництво машин та обладнання, металургія та хімічна промисловість є важливими галузями, що забезпечують робочі місця та експортні надходження.

- Розвиток інфраструктури. Інвестиції у транспортну, енергетичну та комунікаційну інфраструктуру сприяють підвищенню ефективності економіки та зростанню продуктивності [42].

Серед проблем моделі економічного розвитку Росії:

- Залежність від енергетичного сектору. Значна залежність від експорту нафти та газу робить економіку вразливою до коливань світових цін на ці ресурси, що може призводити до економічної нестабільності.

- Корупція та слабкість інституцій. Корупція та недостатня ефективність державних інституцій підривають економічний розвиток, знижуючи довіру інвесторів та ефективність державного управління.

- Демографічні виклики. Росія стикається з демографічними проблемами, включаючи зменшення чисельності працездатного населення та старіння населення, що впливає на економічну продуктивність та соціальні витрати.

- Санкції та геополітична напруженість. Міжнародні санкції та геополітична нестабільність обмежують доступ Росії до зовнішніх ринків та інвестицій, що негативно впливає на економічний розвиток [42].

Економічна модель Росії значною мірою базується на видобутку та експорті енергоресурсів, що забезпечує значні доходи та валютні надходження. Основними чинниками економічного зростання є експорт нафти та газу, промислове виробництво та розвиток інфраструктури. Однак, країна стикається з серйозними викликами, такими як залежність від енергетичного сектору, корупція, демографічні проблеми та санкції. Для забезпечення сталого економічного розвитку необхідно диверсифікувати економіку, підвищити ефективність державного управління та зміцнити інституції, а також розвивати людський капітал та інновації.

Індія, друга за чисельністю населення країна світу, демонструє динамічну та різноманітну економічну модель, яка включає потужний аграрний сектор, швидко зростаючу промисловість та значний сектор послуг. Індійська економіка відзначається високими темпами зростання, завдяки чому вона стала однією з найшвидше зростаючих великих економік світу. Економіка Індії базується на трьох основних секторах: аграрному, промисловому та секторі послуг. Аграрний сектор, хоча і поступово зменшує свою частку в ВВП, все ще залишається важливим для зайнятості значної частини населення та забезпечення продовольчої безпеки. Промисловий сектор зростає завдяки розвитку виробництва, зокрема автомобілебудування, текстильної промисловості та хімічної промисловості. Сектор послуг є найбільш динамічним та включає інформаційні технології, фінансові послуги, торгівлю та туризм.

Основні чинники економічного зростання Індії [49]:

– Інформаційні технології та аутсорсинг. Індія є світовим лідером у сфері ІТ та бізнес-процесів аутсорсингу (BPO). Компанії, такі як TCS, Infosys та Wipro, забезпечують значний обсяг експортних доходів та створюють висококваліфіковані робочі місця.

– Демографічний потенціал. Велика чисельність молодого населення створює значний потенціал для економічного зростання завдяки наявності дешевої робочої сили та зростаючого споживчого попиту.

– Реформи та лібералізація. Економічні реформи, спрямовані на лібералізацію ринку, покращення бізнес-клімату та залучення іноземних інвестицій, сприяють економічному розвитку та підвищенню конкурентоспроможності.

– Інфраструктурні інвестиції. Розвиток транспортної, енергетичної та комунікаційної інфраструктури стимулює економічну активність та покращує умови для бізнесу.

Серед проблем моделі економічного розвитку Індії [42]:

– Економічна нерівність та бідність. Незважаючи на значний економічний прогрес, Індія стикається з високим рівнем економічної нерівності та значною часткою населення, що живе за межею бідності.

– Корупція та бюрократія. Корупція та надмірна бюрократія залишаються серйозними проблемами, які стримують економічний розвиток та інвестиційну привабливість країни.

– Інфраструктурні обмеження. Незважаючи на прогрес, Індія все ще стикається з суттєвими проблемами у розвитку інфраструктури, що обмежує економічне зростання.

– Екологічні виклики. Швидке економічне зростання створює значний тиск на навколишнє середовище, що призводить до забруднення повітря, води та деградації земель.

Економічна модель Індії характеризується динамічним розвитком у сфері інформаційних технологій та аутсорсингу, значним демографічним потенціалом, економічними реформами та інвестиціями в інфраструктуру. Основними чинниками економічного зростання є розвиток ІТ-сектора, молоде населення, лібералізація ринку та інфраструктурні проекти. Однак Індія стикається з серйозними проблемами, такими як економічна нерівність, корупція, бюрократія, інфраструктурні обмеження та екологічні виклики. Для забезпечення сталого розвитку необхідно продовжувати реформи, спрямовані на зменшення нерівності, боротьбу з корупцією, покращення інфраструктури та захист навколишнього середовища [42].

Китай, друга за величиною економіка світу, має унікальну економічну модель, яка поєднує елементи централізованого планування та ринкових механізмів. Ця модель, яка часто називається «соціалістичною ринковою економікою», дозволила Китаю досягти вражаючого економічного зростання та стати глобальним економічним лідером. Економіка Китаю базується на трьох основних секторах: промисловому, аграрному та секторі послуг. Промисловий сектор, включаючи виробництво електроніки, машинобудування, текстильну та хімічну промисловість, є найважливішим і

забезпечує значний обсяг експортних доходів. Аграрний сектор все ще відіграє важливу роль, забезпечуючи продовольчу безпеку та зайнятість для значної частини населення. Сектор послуг швидко зростає, зокрема в галузях фінансових послуг, торгівлі, транспорту та туризму.

Основні чинники економічного зростання Китаю [42]:

– Експорт та індустріалізація. Китай є одним з найбільших експортерів у світі, особливо в таких галузях, як електроніка, текстиль, машини та обладнання. Індустріалізація сприяла створенню робочих місць та зростанню доходів.

– Державні інвестиції та централізоване планування. Значні державні інвестиції в інфраструктуру, технології та виробництво забезпечують стабільний економічний розвиток. Централізоване планування дозволяє уряду швидко реагувати на економічні виклики та спрямовувати ресурси у пріоритетні галузі.

– Реформи та відкритість економіки. З моменту початку реформ у 1978 році Китай відкрив свою економіку для іноземних інвестицій та торгівлі, що сприяло технологічному обміну та підвищенню конкурентоспроможності.

– Інновації та технології. Китай активно інвестує в дослідження та розробки, підтримуючи розвиток високотехнологічних галузей, таких як штучний інтелект, біотехнології та відновлювані джерела енергії.

Серед проблем моделі економічного розвитку Китаю:

– Економічна нерівність. Швидке економічне зростання призвело до значної нерівності між різними регіонами та соціальними групами. Сільські райони значно відстають від міських у рівні доходів та якості життя.

– Демографічні зміни. Старіння населення та зменшення чисельності працездатного населення створюють додаткові навантаження на соціальну систему та економіку в цілому.

– Зовнішні економічні виклики. Торговельні війни та міжнародні санкції, зокрема з боку США, створюють нестабільність та невизначеність для китайської економіки.

– Екологічні проблеми. Швидка індустріалізація призвела до серйозного забруднення повітря, води та ґрунтів, що становить загрозу для здоров'я населення та стійкого розвитку [49].

Економічна модель Китаю, що поєднує елементи централізованого планування та ринкових механізмів, дозволила країні досягти вражаючого економічного зростання та стати глобальним економічним лідером. Основними чинниками економічного зростання є експорт та індустріалізація, державні інвестиції, реформи та відкритість економіки, а також інновації та технології. Однак Китай стикається з серйозними викликами, такими як економічна нерівність, демографічні зміни, зовнішні економічні виклики та екологічні проблеми. Для забезпечення сталого розвитку необхідно продовжувати реформи, спрямовані на зменшення нерівності, покращення екологічної ситуації, а також адаптацію до змін у демографічній структурі та міжнародному економічному середовищі.

Південна Африка є найрозвиненішою економікою Африканського континенту, яка базується на поєднанні розвинутого промислового сектору, значних природних ресурсів та зростаючого сектору послуг. Однак економічний розвиток країни стикається з численними викликами, такими як економічна нерівність, безробіття та соціальна напруженість. Економіка Південної Африки базується на трьох основних секторах: видобувному, промислового та секторі послуг. Видобувний сектор відіграє ключову роль завдяки значним запасам корисних копалин, таких як золото, платина, алмази та вугілля. Промисловий сектор включає виробництво автомобілів, машинобудування, хімічну промисловість та харчову промисловість. Сектор послуг, зокрема фінансові послуги, туризм та торгівля, також відіграє важливу роль в економіці країни.

Основні чинники економічного зростання Південної Африки [42]:

– Видобуток природних ресурсів. Південна Африка є одним з провідних у світі виробників і експортерів таких корисних копалин, як золото, платина,

алмази та вугілля. Цей сектор забезпечує значні валютні надходження та створює робочі місця.

- Розвинений промисловий сектор. Промислове виробництво, зокрема автомобілебудування та машинобудування, сприяє економічному зростанню та підвищенню конкурентоспроможності країни на світовому ринку.

- Інвестиції в інфраструктуру. Розвиток транспортної, енергетичної та комунікаційної інфраструктури стимулює економічну активність та покращує умови для бізнесу.

- Туризм. Південна Африка є популярним туристичним напрямком, що сприяє залученню іноземної валюти та створенню робочих місць у секторі послуг.

Серед проблем моделі економічного розвитку Південної Африки:

- Економічна нерівність та безробіття. Незважаючи на розвинену економіку, Південна Африка стикається з високим рівнем економічної нерівності та безробіття, що створює соціальну напруженість та гальмує розвиток.

- Соціальна напруженість та злочинність. Високий рівень злочинності та соціальна напруженість негативно впливають на інвестиційний клімат та економічну стабільність.

- Корупція та неефективне управління. Корупція та неефективне управління підривають економічний розвиток, знижуючи довіру інвесторів та ефективність використання ресурсів.

- Зовнішні економічні шоки. Південна Африка є вразливою до коливань світових цін на сировину та глобальних економічних змін, що може впливати на економічну стабільність країни [49].

Економічна модель Південної Африки базується на поєднанні розвиненого видобувного сектору, промислового виробництва та зростаючого сектору послуг. Основними чинниками економічного зростання є видобуток природних ресурсів, промислове виробництво, інвестиції в інфраструктуру та туризм. Однак країна стикається з серйозними викликами, такими як

економічна нерівність, безробіття, соціальна напруженість, корупція та вразливість до зовнішніх економічних шоків. Для забезпечення сталого економічного розвитку необхідно зосередитися на зменшенні економічної нерівності, підвищенні ефективності державного управління, боротьбі з корупцією та зміцненні соціальної стабільності.

Країни БРІКС демонструють різні моделі економічного розвитку, які базуються на їхніх унікальних історичних, соціальних та економічних умовах. У цьому підрозділі розглянемо спільні риси та відмінності між цими моделями, а також взаємний вплив та співпрацю між країнами БРІКС.

Порівняння моделей економічного розвитку країн БРІКС наведено у таблиці 1.7.

Таблиця 1.7

Порівняльний аналіз моделей економічного розвитку країн БРІКС

Країна	Основні характеристики	Спільні риси	Відмінності	Основні проблеми
1	2	3	4	5
Бразилія	Великий аграрний сектор, промисловість, багаті природні ресурси	– Індустріалізація – Інвестиції в інфраструктуру – Демографічний потенціал – Значний природний потенціал	– Економічна модель з акцентом на аграрний сектор – Більша залежність від експорту сільгосппродукції	– Корупція – Економічна нерівність – Екологічні виклики
Росія	Видобуток і експорт енергоресурсів, промисловість, централізоване планування	– Індустріалізація – Інвестиції в інфраструктуру – Значний природний потенціал	– Висока залежність від експорту енергоресурсів – Центральне планування економіки	– Залежність від цін на енергоресурси – Корупція – Демографічні проблеми
Індія	Швидко зростаючий сектор послуг, ІТ та аутсорсинг, аграрний сектор	– Індустріалізація – Інвестиції в інфраструктуру – Демографічний потенціал	– Лідерство в ІТ та аутсорсингу – Велика частка аграрного сектору	– Економічна нерівність – Корупція – Інфраструктурні обмеження

Продовження таблиці 1.7

1	2	3	4	5
Китай	Соціалістична ринкова економіка, промисловість, експорт, державні інвестиції	– Індустріалізація – Інвестиції в інфраструктуру – Демографічний потенціал – Значний природний потенціал	– Центральне планування з ринковими механізмами – Висока роль державних інвестицій	– Економічна нерівність – Екологічні проблеми – Торговельні війни
Південна Африка	Видобуток корисних копалин, промисловість, сектор послуг	– Індустріалізація – Інвестиції в інфраструктуру – Значний природний потенціал	– Висока залежність від видобувного сектору – Розвинена промисловість	– Економічна нерівність – Безробіття – Соціальна напруженість

Джерело: складено автором за матеріалами [42, 49, 52].

Країни БРІКС мають різні моделі економічного розвитку, але вони також мають багато спільних рис. Всі вони індустріалізовані, активно інвестують в інфраструктуру та мають значний природний потенціал. Водночас, кожна країна стикається з унікальними викликами, такими як економічна нерівність, корупція, демографічні проблеми та зовнішні економічні шоки. Взаємний вплив та співпраця між країнами БРІКС можуть сприяти їхньому подальшому розвитку та подоланню існуючих проблем.

Висновки до першого розділу

1. Розглянуто теоретичні підходи до економічного розвитку, кожен з яких має свої сильні та слабкі сторони. Класичні теорії Адама Сміта та Давида Рікардо акцентують на важливості спеціалізації та міжнародної торгівлі, проте недостатньо враховують внутрішні фактори. Неокласичні теорії, представлені Робертом Солоу, підкреслюють роль капіталу, праці та технологій, але ігнорують інституційні аспекти. Інституціональні теорії Дугласа Норта наголошують на значенні інституцій та прав власності, хоча їх складність ускладнює емпіричний аналіз. Теорії модернізації та індустріалізації, як-от теорія Уолта Ростоу, зосереджуються на індустріалізації, проте можуть ігнорувати унікальні особливості країн. Альтернативні теорії Іммануїла

Валлерстайна акцентують на глобальних нерівностях та залежностях, хоча іноді можуть бути надто критичними. Загалом, ці теорії забезпечують різноманітні підходи до аналізу економічного зростання та формування ефективної політики розвитку.

2. Аналіз моделей економічного розвитку країн БРІКС (Бразилія, Росія, Індія, Китай, Південна Африка) показує, що кожна країна має унікальний підхід, який відображає її історичні, соціальні та економічні особливості. Бразилія характеризується значним аграрним сектором і багатими природними ресурсами, що є ключовими для її економіки. Росія значною мірою залежить від експорту енергоресурсів, що робить її вразливою до коливань світових цін на нафту та газ. Індія вирізняється швидким зростанням сектора послуг, особливо в галузі інформаційних технологій та аутсорсингу, що є важливим драйвером її економічного зростання. Китай демонструє модель соціалістичної ринкової економіки, поєднуючи централізоване планування з ринковими механізмами, що дозволяє досягати високих темпів економічного зростання та індустріалізації. Південна Африка має розвинений видобувний сектор, який залишається ключовим для її економіки, проте країна також стикається з серйозними соціальними викликами, такими як економічна нерівність та безробіття. Попри відмінності, країни БРІКС мають спільні риси, такі як значний природний потенціал, інвестиції в інфраструктуру та індустріалізацію, а також велика чисельність молодого населення, що створює потенціал для подальшого зростання. Водночас, кожна країна стикається з унікальними викликами, включаючи корупцію, економічну нерівність та зовнішні економічні шоки.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇН БРІКС

2.1. Аналіз сучасного стану економіки країн БРІКС

БРІКС – це економіки країн, що швидко розвиваються, які розміщені в різних куточках світу. Незважаючи на відмінності в їх політичних системах, країн об'єднуються схожі цілі на світовій арені і вони використовують схожі методи міжнародних справ. Економіки країн БРІКС можна порівняти за своїм обсягом, а також у всіх економіках важливу функцію відіграє держава. Кожна з держав БРІКС є лідером економіки своїх регіонів і виступає центром регіональної інтеграції [41].

Нещодавне розширення можна розуміти як крок до створення більш збалансованого світового порядку, приділяючи більшу увагу перспективам Глобального Півдня та роблячи їх більш центральними для глобальних дискусій. Тому вкрай важливо розглядати БРІКС+ у ширшому контексті багатосторонніх структур. Хоча група як така не є членом жодної міжнародної організації, її члени представлені в кількох міжнародних організаціях, а також у варіаціях формату БРІКС+, які переслідують конкретні цілі (наприклад, BASIC, яка стосується клімату), фінансових установ та інфраструктури та інвестиційних ініціатив. ЄС та його держави-члени беруть участь у деяких із цих організацій і форматів разом із країнами БРІКС+ і не представлені в інших.

За оцінками, на БРІКС+, як неофіційно називали організацію з моменту її розширення, зараз припадає 37,3% світового ВВП, або більш ніж вдвічі менше, ніж на ЄС (14,5%). Однак, окрім збільшення економічної потужності, нові члени можуть привнести в групу потенційні конфлікти (Саудівська Аравія/Іран або Єгипет/Ефіопія), що ускладнить досягнення консенсусу щодо спільних політичних позицій [38].

Оскільки внесок нових членів у сукупний ВВП групи становив би лише приблизно 4%, значення розширення слід розглядати за межами чисто економічного ефекту у формі більшого впливу для групи та для країн, що

розвиваються в цілому, у міжнародних організаціях, таких як ООН, Світова організація торгівлі та Бреттон-Вудські установи.

Йоганесбурзька декларація 2023 року підкреслила намір БРІКС посилити співпрацю в рамках Генеральної Асамблеї ООН, що в минулому знаходило вираження в способі голосування країн БРІКС. У 2011 році, наприклад, коли всі тодішні країни БРІКС були членами Ради Безпеки ООН, вони однаково голосували за численні резолюції, демонструючи спільну позицію щодо безпеки. Країни БРІКС також скептично ставилися до санкцій у контексті переговорів щодо зміни клімату, щодо політики Ірину та Сирії та щодо відповіді на війну Росії проти України.

У 2014 році Бразилія, Китай, Індія та Південна Африка утрималася від голосування за резолюцію Генеральної Асамблеї ООН на підтримку територіальної цілісності України після анексії Криму Росією, тим самим кинувши виклик позиції ЄС щодо глобальної безпеки. Однак їхня єдність була менш вираженою і в наступних резолюціях, зокрема щодо вторгнення Росії в Україну в 2022 році, де Індія, Китай і Південна Африка утрималися, в Бразилії проголосували «за».

Країни БРІКС+ також продемонстрували солідарність під час розгляду закликів до втручання проти дій Ізраїлю в контексті кризи в Газі. Південно-Африканська Республіка порушила справу проти Ізраїлю в Міжнародному суді ООН, стверджуючи, що він вчинив порушення Конвенції про геноцид. Резолюція ООН щодо гуманітарного припинення вогню в Газі підтримали всі члени БРІКС+, утрималися лише Індія та Ефіопія.

Індія, Бразилія та Південна Африка активно брали участь у багатосторонній торгівлі з моменту заснування ГАТТ у 1948 році, відстоюючи інтереси країн, що розвиваються, на переговорах. Їхня участь продовжилась у СОТ (Світова Організація Торгівлі), до якої Китай приєднався у 2001 році, а Росія – у 2012 році. За винятком Ефіопії та Ірану, усі країни БРІКС+ є членами СОТ [14].

Країни БРІКС співпрацювали в переговорах у СОТ, відхиляючи пропозиції розвинутих країн, зокрема щодо сільського госпрдарства, як це було показано на Конференції міністрів у Канкуні 2003 року. Бразилія , Індія, Китай і Південна Африка (їх часто називають ВІС) співпрацювали над спільними пропозиціями, особливо в переговорах, пов'язаних із сільським господарством, і обговореннях доступу до несільськогосподарських ринків (НАМА).

Починаючи з 2008 року, конфлікти між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються, у переговорах у СОТ зосереджувалися на пропозиціях тарифів «нуль за нуль». Країни BRICS наполягали на добровільній участі в галузевих переговорах, виступаючи проти обов'язкової участі та підкреслюючи, що галузеві ініціативи мають доповнювати загальне зниження тарифів, як зазначено в Гонконзькій декларації 2005 року.

Незважаючи на те, що БРІКС+ має більший сукупний ВВП, ніж G7 чи ЄС, його частка капіталу та натсупний вплив голосів у таких установах, як Міжнародни Банк реконструкції та розвитку (МБРР), залишаються значно меншими, оскільки право голосу кожної країни-члена зважується на основі свого фінансового внеску у Світовий Банк, з іншого боку, Індія та Бразилія були найбільшими одержувачами позик МБРР у 2023 році (рис.2.1) , але зробили лише внесок 5% капіталу.

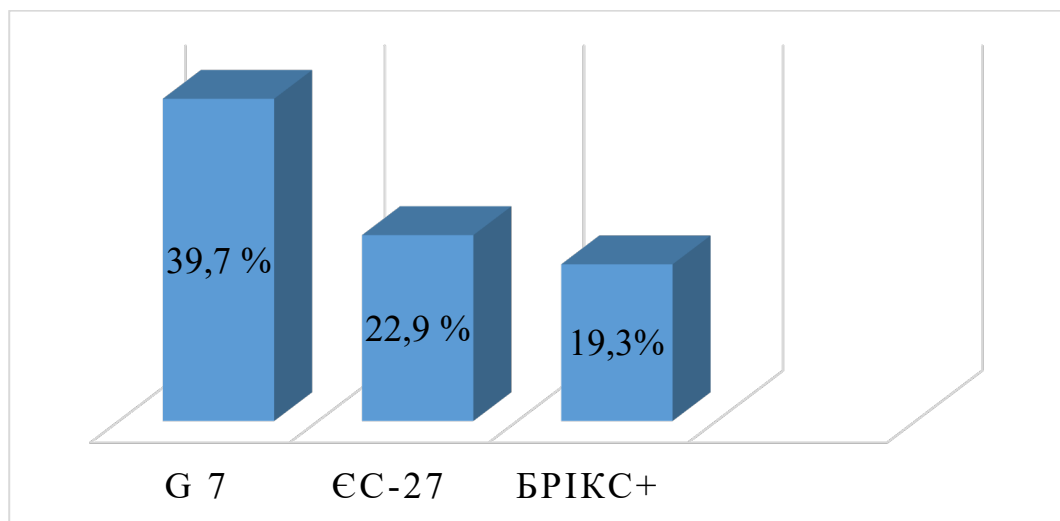

Рис. 2.1. Розподіл голосів у МБРР, станом 2023р. (%)

Джерело: складено автором за матеріалами [44].

Щоб вирішити ці проблеми, БРІКС заснували Новий Банк Розвитку (NDB) і Угода про непердбачені резерви (CRA) у 2014 році. NDB надає позики на інфраструктуру та сталий розвиток із равним розподілом акцій між членами БРІКС. CRA забезпечує взаємну підтримку під час валютних криз.

Країни БРІКС+ підтримують ідею «дедолоразиції», тобто зменшення залежності від долара США в торгівлі. Відповідно, деякі країни, такі як Іран, Росія та Китай, вже завершили угоди про торгівлю одна з одною у своїх місцевих валютах. Хоча точаться дискусії щодо спільної валюти БРІКС+, експерти вважають це віддаленою можливістю, особливо зараз, коли альянс розширився. З іншого боку, Народний Банк Китаю, центральний банк країни, уклав двосторонні угоди про обмін з усіма країнами БРІКС+, за винятком Ірану та Ефіопії; ці домовленості призначені для полегшення використання місцевої валюти в торгівлі, а також може використовуватися для усунення валютних резервів центрального банку в певний час кризи.

Країни Брікс+ разом із ЄС та його державами-членами беруть участь у різноманітних інфраструктурних та інвестиційних ініціативах, включаючи BRI, the Global Gateway, економічний коридор Індія – Близьки Схід – Європа (ІМЕС) та співробітництво між Китаєм та країнами Центральної та Східної Європи (China-CEEC Cooperation).

БРІ, започаткований президентом Китаю Сі Цзіньпіном у 2013 році, спрямований на об'єднання основних євразійських економіки через інфраструктуру, торгівлю та інвестиції. Глобальний шлюз ЄС, започаткований у 2021 році, розглядається як альтернатива БРІ та зосереджений на мобілізації інвестицій, зокрема в таких країнах БРІКС+, як Бразилія, Індія, Південна Африка та Єгипет [14].

В останні роки як ЄС, так і Індія вважали зміцнення свого партнерства пріоритетом, про що свідчать такі ініціативи, як ІМЕС, спрямовані на посилення економічних зв'язків і торгових відносин між Індією, Близьким Сходом і європейськими країнами. Цей проект, який розглядається як альтернатива BRI, отримав підтримку з боку різних країн, що не входять до

ЄС, і країн ЄС, що говорить про його стратегічну важливість. Цей пріоритет також відображено в переговорах щодо угоди про вільну торгівлю (ЕТА) і створення торгово-технологічної ради (ТТС). Крім того, співпраця між Китаєм і ЦСЄ, започаткована в 2012 році, спочатку охоплювала 16 країн Центральної та Східної Європи, а пізніше розширилася до 17 разом із Грецією. Однак нещодавні відступи привезли до ребрендингу ініціативи 14+1, що відображає поточні зміни в динаміці співпраці.

Незважаючи на це, відносини між країнами БРІКС не завжди гармонійні. Наприклад, деякі амбіції Китаю в Центральній Азії розглядаються як спроба узурпувати російський вплив, тоді як прикордонні суперечки між Індією та Китаєм викликають постійні проблеми. Вторгнення Росії в Україну також викликало невдоволення всередині блоку через свій глобальний економічний вплив і через ускладнення відносин членів із Заходом, однак багато хто вважає, що інші члени БРІКС, особливо Китай, мають найбільший потенціал для сприяння мирним переговорам у майбутнє [30].

Починаючи з 2014 року, коли Росія була виключена з G8, G7 стала міжнародним форумом, який складається в основному з великих індустріальних країн, ключових економік світу. З істотним економічним зростання країн БРІКС, їх сукупний ВВП зараз становить більше, ніж G7 (рис. 2.2)

Якщо Саудівська Аравія вирішить приєднатися до БРІКС+, G20 включатиме шість із десяти членів БРІКС+. У вересні 2023 року Африканський союз приєднався до G20, як його 21-й член, забезпечуючи залучення нових членів БРІКС Єгипту та Ефіопії. Країни БРІКС активно беруть участь у G20 через спільне твердження, що виражає їх колективну позицію щодо обговорень [64].

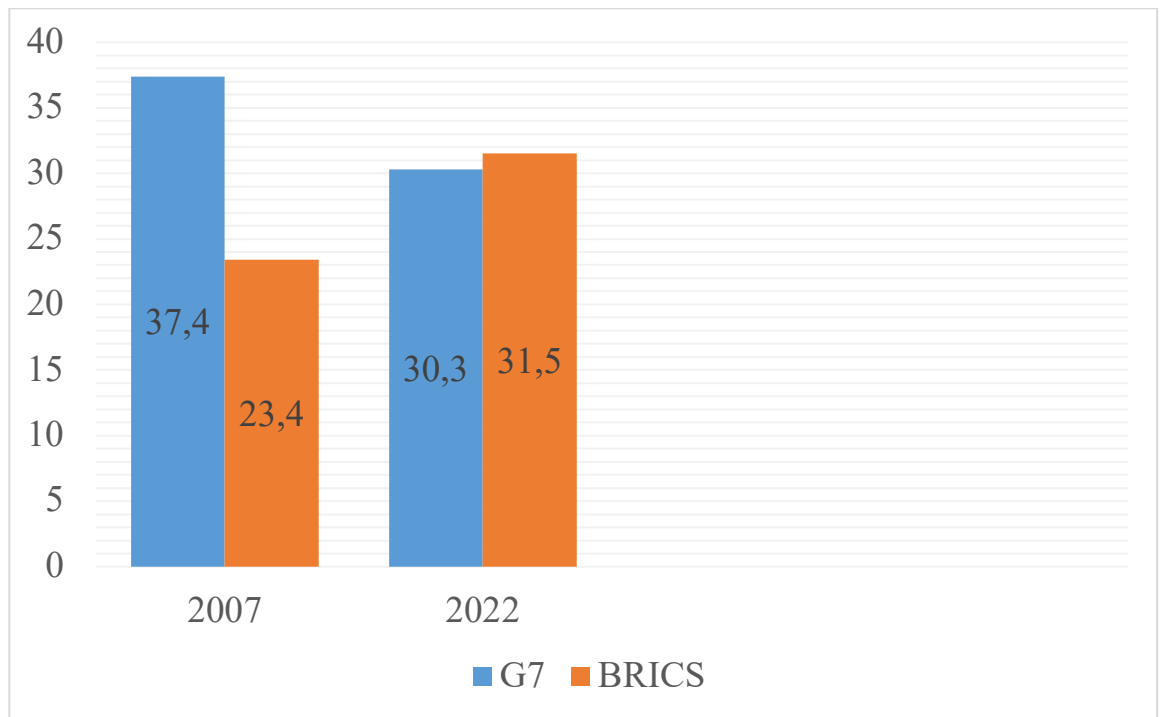

Рис. 2.2. G7 та БРІКС: ВВП за паритетом купівельної спроможності у 2007 та 2022 роках (% від світового ВВП)

Джерело: складено автором за матеріалами [44].

ЄС загалом не має офіційних відносин з БРІКС або групою БРІКС+. Також немає спеціальної політики чи стратегії БРІКС, спрямованої на групу в цілому. Це пов'язано з великими відмінностями між країнами БРІКС і характером формату БРІКС. Однак ЄС має двосторонні та міжрегіональні угоди та партнерства з окремими членами. ЄС ініціював офіційне партнерство з кожним із п'яти початкових членів БРІКС у середині 1990-х роках через різні угоди (таблиця 2.1). Однак геополітичні події де-факто позбавили деякі угоди політичної та практичної значущості, зокрема у випадках Китаю та Росії.

Політичні відносини ЄС з новими країнами БРІКС+ відрізняються. Єврокомісія прагне підписати угоду про стратегічне партнерство з Єгиптом. Крім того, вона започаткувала стратегічне партнерство з Саудівською Аравією та Об'єднаними Арабськими Еміратами через Раду співробітництва Перської затоки (GCC). Відносини с Ефіопією базуються, зокрема, на Угоді Котону, а нещодавні занепокоєння щодо порушень прав людини спонукали ЄС до дій. Ядерна угода з Іраном суттєво впливає на відносини між ЄС та Іраном.

Незважаючи на спільні зусилля, спрямовані на збереження угоди протягом останніх 4 років, виникли труднощі.

Таблиця 2.1

Партнерство ЄС із країнами БРІКС

Країна	(Стратегічне) партнерство	Стан
Бразилія	Рамкова угода про співпрацю	Діє з 1994 року
Росія	Угода про партнерство і співробітництво	Діє з 1997 року
Індія	Договір про співпрацю	Діє з 1994 року
Китай	Угода про торгівлю і співробітництво	Діє з 1985 року
Південна Африка	Договір про співробітництво в галузі торгівлі та розвитку	Підписаний у 1999 році, діє з 2004 року

Джерело: складено автором за матеріалами [14].

ЄС не має угод про вільну торгівлю чи інвестиції з членами БРІКС+ (таблиця 2.2). Виняток становлять угода про асоціацію з Єгиптом та угода про економічне партнерство (EPA) зі Співтовариством розвитку Південної Африки (SADC), членом якого є Південна Африка. ЄС веде переговори про угоди з Індією, Південноамериканським економічним і політичним блоком, членом якого є Бразилія разом з Аргентиною, Парагваєм і Уругваєм.

З точки зору торгівлі, чотири нові члени та Саудівська Аравія мають менше значення для ЄС, ніж оригінальні чотири плюс один, хоча б через їх населення та розмір ринку. Їх спільний внесок до загальної торгівлі товарами ЄС у 2022 році становить приблизно 3%, що різко контрастує з майже 25% часткою, яку займає перші п'ять члени БРІКС. Торгівля ЄС товарами з БРІКС+, включаючи Саудівську Аравію, зросла до 35% з 2012 по 2022 рік та має показник 16 мільярдів євро у 2022 році. Однак це в основному завдяки величезному збільшенню (на 55%) торгівлі з Китаєм, який також є найбільшою економікою в групі.

Таблиця 2.2

Двосторонні та міжрегіональні угоди про вільну торгівлю ЄС-БРІКС+

Країна	Угода про вільну торгівлю	Стан
Бразилія	Угода про Асоціацію Mercosur	Принципова згода (2019 рік)
Росія	немає	немає
Індія	Угода про вільну торгівлю, угода про захист інвестицій та географічні ознаки	Переговори почалися в 2007 році, потім призупинилися в 2013 році, відновилися в 2022 році
Китай	Комплексний договір про інвестиції (CAI)	Принципова угода (2020), відкладено
Південна Африка (SADC EPA)	Договір про економічне партнерство	Тимчасово застосовується з 2016 року
Єгипет	Угода про асоціацію	Діє з 2004 року
Ефіопія (ESA)	Договір про економічне партнерство	Переговори почалися в 2004 році, призупинилися до подальшого повідомлення в 2011 році
Іран	немає	немає
Саудівська Аравія (GCC)	Угода про вільну торгівлю	Переговори почалися в 1990 році, були призупинені з 2008 року
Об'єднані Арабські Емірати (GCC)	Угода про вільну торгівлю	Переговори почалися в 1990 році, були призупинені з 2008 року

Джерело: складено автором за матеріалами [44].

Протягом останнього десятиліття ЄС став свідком значного сплеску торгівлі послугами з країнами БРІКС+, у тому числі з Саудівською Аравією, із загальним значенням майже вдвічі з 132 мільярдів євро в 2010 році до 252 мільярдів євро в 2021 році. Частка країн по відношенню до загальної торгівлі за межами ЄС у сфері послуг зросла з 8,3% до 12,5% за рік у той же період. Це знову ж таки через Китай, який відповідав за майже 5% торгівлі послугами за межами ЄС у 2021 році [33].

У глобальному масштабі група БРІКС+ є граничним джерелом прямих зовнішніх інвестицій (FDI). Китай, найбільший вкладник серед країн БРІКС+, становить лише 7% від FDI у 2020 році. Хоча важливість БРІКС+ як джерела зовнішніх прямих інвестицій зросли на 235% з 2011 до 2021 року, ЄС залишається найбільшим джерелом FDI.

Незважаючи на це, БРІКС+ є неоднорідною групою з обмеженою торговельною інтеграцією. Група залишається дуже неоднорідною як за ВВП на душу населення (рис. 2.3), так і за чистим кредитуванням і позиками.

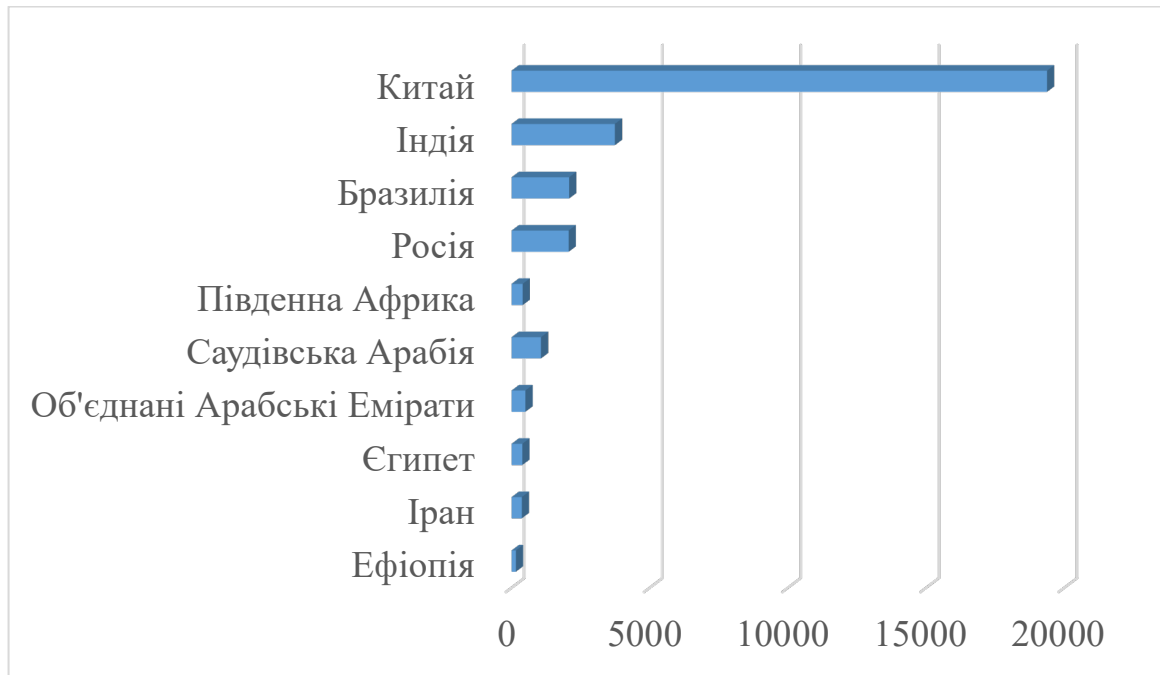

Рис. 2.3. ВВП країн БРІКС+ у 2023 р. (млрд доларів США)

Джерело: складено автором за матеріалами [48].

Протягом останнього десятиліття економіки країн БРІКС зазнали значних змін, які відобразилися у структурі їхніх ВВП. Порівняння часток аграрного, промислового та сектору послуг у ВВП за 2014 і 2023 роки дозволяє оцінити напрямки розвитку цих країн, а також зміни, що відбулися в їхніх економічних структурах. Нижче наведені таблиці (табл. 2.3 і табл. 2.4), що відображають ці частки для кожної країни БРІКС у 2014 і 2023 роках.

Таблиця 2.3

Структура ВВП країн БРІКС у 2014 р.

Країна	Сільське господарство (%)	Промисловість (%)	Послуги (%)
Бразилія	5,7	25,4	68,9
Росія	4,2	36,7	59,1
Індія	18,7	28,2	53,1
Китай	9,6	46,8	43,6
Південна Африка	3,0	31,3	65,7

Джерело: складено автором за матеріалами [48].

Аналіз змін у структурі ВВП країн БРІКС за останні десять років показує цікаві тенденції. У Бразилії частка сільського господарства дещо зменшилася з 5.7% у 2010 році до 5.3% у 2020 році, тоді як частка послуг зросла з 68.9% до 70.7%, вказуючи на зростаючу роль сектора послуг. Промисловість у Бразилії також трохи скоротилася.

Таблиця 2.4

Структура ВВП країн БРІКС у 2023 р.

Країна	Сільське господарство (%)	Промисловість (%)	Послуги (%)
Бразилія	5,3	24,0	70,7
Росія	4,5	31,9	63,6
Індія	16,0	26,3	57,7
Китай	7,5	38,8	53,7
Південна Африка	2,4	25,9	71,7

Джерело: складено автором за матеріалами [48].

У Росії частка сільського господарства зросла з 4.2% до 4.5%, тоді як частка промисловості значно зменшилася з 36.7% до 31.9%, а частка послуг збільшилася з 59.1% до 63.6%. Це свідчить про певну переорієнтацію економіки на сектор послуг.

В Індії частка сільського господарства знизилася з 18.7% до 16.0%, що відображає поступовий перехід до більш індустріальної та сервісно-орієнтованої економіки. Промисловість і послуги також зазнали змін, зокрема частка послуг збільшилася з 53.1% до 57.7%.

Китай продемонстрував значне скорочення частки сільського господарства з 9.6% до 7.5%, а також зменшення частки промисловості з 46.8% до 38.8%. Натомість частка сектора послуг зросла з 43.6% до 53.7%, що свідчить про перехід Китаю до більш сервісно-орієнтованої економіки.

У Південній Африці спостерігається зменшення частки сільського господарства з 3.0% до 2.4% та промисловості з 31.3% до 25.9%, тоді як частка послуг значно збільшилася з 65.7% до 71.7%. Це підкреслює важливість сектору послуг для економіки країни.

Загалом, ці зміни в структурі ВВП країн БРІКС відображають загальносвітові тенденції до збільшення ролі сектора послуг, одночасно з

поступовим зменшенням значення сільського господарства та промисловості. Порівняння річних темпів зростання ВВП дозволяє оцінити економічну динаміку кожної країни та визначити загальні тенденції розвитку країн БРІКС (рис. 2.4).

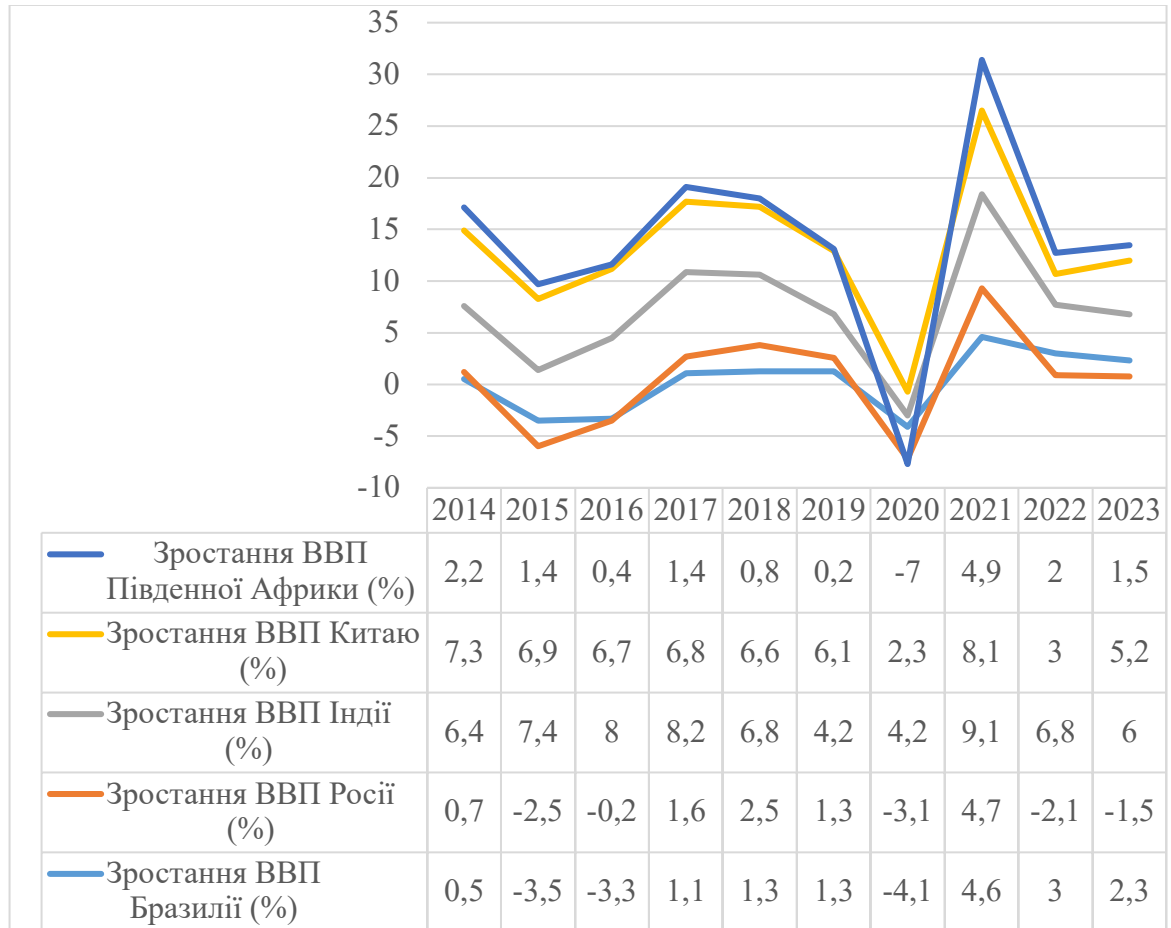

Рис. 2.4. Темпи економічного зростання країн БРІКС у 2014-2023 рр.

Джерело: складено автором за матеріалами [71].

Аналіз річних темпів зростання ВВП країн БРІКС за період з 2014 по 2023 рік показує значні коливання, що відображають вплив різних внутрішніх і зовнішніх факторів. Бразилія і Росія пережили періоди економічного спаду, але згодом показали ознаки відновлення. Індія демонструє стабільне зростання, хоча і зі зменшенням темпів у останні роки. Китай продовжує бути однією з найбільш динамічних економік, хоча й зі зменшенням темпів зростання. Південна Африка зазнала найбільших труднощів, що відобразилося у негативних темпах зростання в деякі роки. Загалом, ці дані ілюструють

різноманітність економічних шляхів країн БРІКС та їхню адаптацію до глобальних викликів.

Країни-експортери нафти (Росія та Саудівська Аравія) і Китай мають профіцит поточного рахунку, іншими словами, чисту кредитну позицію, тоді як усі інші країни блоку мають дефіцит поточного рахунку. Щодо їхніх чистих міжнародних інвестиційних позицій, Єгипет, Бразилія та Індія є чистими боржниками по відношенню до решти світу, тоді як інші країни БРІКС+ є чистими кредиторами. Нарешті, з точки зору зовнішнього боргу, Китай є головним кредитором для деяких інших країн у групі, маючи велику частку зовнішнього боргу Ефіопії та менші, але все ще значні частки боргу Південної Африки та Єгипту (таблиця 2.5). Проте це не обов'язково є перешкодою для співпраці (європейські країни після Другої Світової Війни були в значних боргах перед Сполученими Штатами).

Таблиця 2.5

Чисті кредитні та позикові позиції країн БРІКС+ у 2022 р.

Країна	Поточний рахунок	Міжнародна інвестиційна позиція	Зовнішній борг
Саудівська Аравія	13,6	63,80	24,90
Росія	10,5	26,40	20,60
Китай	2,2	14,20	13,90
Південна Африка	-0,5	18,90	43,10
Єгипет	-3,5	-52,20	40,90
Індія	-2,0	-11,80	16,40
Бразилія	-2,8	-41,50	32,00
Ефіопія	-4,3	немає	18,20

Джерело: складено автором за матеріалами [67].

Торгова інтеграція між країнами БРІКС+ також залишається обмеженою. Лише 11 пар країн із 45 можливих комбінацій (24%) пов'язані через регіональні торговельні угоди. Крім того, торгові партнери всередині БРІКС+ зазвичай мають набагато меншу вагу, ніж партнери з G7. Наприклад, Росія є провідним торговельним партнером Китаю в блоці БРІКС+, але входить лише

до 10-го найбільшого портера у світі, зокрема, поступаючись за трьома країнами G7. Таким чином, хоча на БРІКС+ припадає близько 25% світового експорту, лише 15% з цього експорту до інших членів БРІКС+. Торгівля між членами БРІКС+ становила лише 3,7% світової торгівлі у 2023 році (порівняно з 2,9% у 2021 році), з яких 3,2 процентного пункту припадає на країни-засновниці БРІКС (таблиця 2.6).

З точки зору монетарної політики та політики обмінного курсу, БРІКС+ є набагато гетерогеннішою, ніж G7. У контрасті, більшість країн БРІКС+ більш-менш впоралися з режимом валютного курсу, і лише деякі використовують інфляцію націлювання (Бразилія, Індія, Росія та Південна Африка), хоча з вищими та більш різними цільовими ставками, ніж G7.

Таблиця 2.6

Розподіл експорту за напрямками у 2023 році (% від загальної кількості)

Країни	БРІКС+	G7	Решта світу	Всього
БРІКС+	3,7	6,8	14,3	24,8
Бразилія	0,5	0,3	0,6	1,3
Росія	0,4	0,5	1,4	2,3
Індія	0,4	0,5	1,0	1,9
Китай	1,6	5,1	9,2	15,9
Південна Африка	0,1	0,2	0,3	0,6
Єгипет	0,0	0,0	0,1	0,2
Ефіопія	0,0	0,0	0,0	0,0
Іран	0,1	0,0	0,1	0,2
Саудівська Аравія	0,1	0,0	0,2	0,3
Об'єднані Арабські Емірати	0,3	0,1	1,5	1,9
Світ	16,9	33,9	49,1	100,0

Джерело: складено автором за матеріалами [67].

Геополітична відстань між окремими членами БРІКС і Сполученими Штатами чи ЄС значно відрізняються, підкреслюючи неоднорідність їхніх геополітичних позицій. Розширення БРІКС також збільшило середню геополітичну відстань групи від Сполучених Штатів чи ЄС, і в ширшому плані з включенням усіх нових членів, чия геополітична відстань від США та ЄС вище, порівняно з початковою групою БРІКС. Крім того, деякі члени БРІКС+

можуть глибоко розділитися з певних питань, особливо країни, чия географічна близькість може призвести до регіонального суперництва [30].

З п'яти країн БРІКС підписали лише дві угоду NDB, який теоретично відкритий для всіх членів ООН: Єгипет прийняв 2,27% акцій, а Об'єднані Арабські Емірати – 1,06%. Крім того, Угода про непередбачені резерви (CRA) має досі лише п'ять країн-засновниць БРІКС як членів. Механізм, який об'єднує деякі валютні резерви БРІКС для забезпечення надзвичайних ситуацій ліквідності для країн з великою заборгованістю, наразі містить 100 млрд дол., що скромно в порівнянні з Глобальною мережею фінансової безпеки (GFSN) [1].

Новий банк розвитку (NDB) або «Банк БРІКС» було створено в липні 2015 року на 7-му саміті БРІКС країнами Китай, Бразилія, Росія, Індія та Південна Африка. NDB згодом прийняли Бангладеш і Об'єднані Арабські Емірати у 2021 році, а потім Єгипет у 2023 році. Уругвай також збирається приєднатися найближчим часом. На кінець 2022 року банк мав капітал 52,7 млрд доларів США, що відносно скромно у порівнянні з іншими багатосторонніми банками розвитку (рис. 2.5). Його статті договору передбачають, що він може мати загальну суму статутного капіталу до 100 млрд дол., але не менше 55% прав голосів мають належати до країн-засновників. NDB відрізняється від інших багатосторонніх банків розвитку (MDB) у тому, що його річне кредитування залишається відносно невеликим (в середньому близько 5 мільярдів доларів США на рік між початком діяльності у 2016 і 2022 роках у порівнянні з 14 мільярдами доларів США і 25 мільярдами доларів США для більш відомих багатосторонніх банків розвитку).

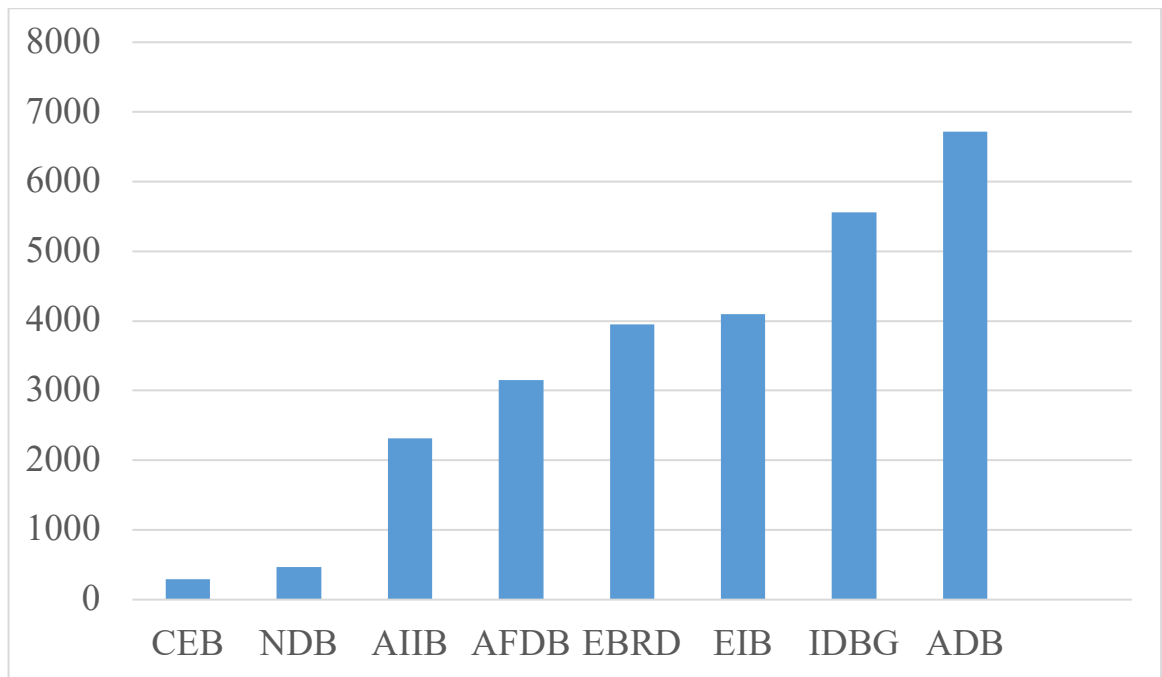

Рис. 2.5. Загальний обсяг клімату фінансів MDB, 2022 (у мільйонах доларів США)

Джерело: складено автором за матеріалами [27].

Не зважаючи на обмежений розмір, NDB став повноцінним членом групи багатосторонніх банків розвитку і поділяє кілька їхніх особливостей: його мандат полягає в підтримці інфраструктури та стійкого розвитку, його кредитний рейтинг AA (Fitch) або AA+ (Standard & Poor's), що вище, ніж у його акціонерів, та трохи нижче, ніж в інших МБР, і він дотримується загального принципу МБР узгодити свою діяльність з Паризькою угодою. Однак функціонування NDB є відносно непрозорим, що суперечить його прагненню працювати в більш інноваційному шляху, ніж традиційні багатосторонні банки розвитку.

Як наднаціональна установа, NDB є саморегульованим, а не регулюється будь-яким національним регулятором. NDB активно співпрацює з аналогічними МБР, щоб доповнити їхні зусилля щодо підтримки глобального зростання та розвитку. Зокрема, NDB співпрацює з іншими MDB у сферах, що становлять взаємний інтерес, включаючи вивчення та пошук можливостей співфінансування проектів, сприяння обміну знаннями та дослідженням,

надання технічної допомоги, обмін людськими ресурсами тощо. NDB підписав меморандуми про взаєморозуміння з Африканським банком розвитку, Азіатським банком розвитку, Азійським банком інфраструктурних інвестицій, Банком розвитку Латинської Америки, Євразійським банком розвитку, Європейським банком реконструкції та розвитку, Європейським інвестиційним банком, Фінансовим фондом розвитку країн басейн Плати, Міжамериканський банк розвитку, IDB Invest, Міжнародний інвестиційний банк і Група Світового банку [43].

Програма NDB із середньостроковими банкнотами в євро (EMTN) створена відповідно до формату Регламенту S, і облігації, випущені відповідно до нього, будуть розміщені на Лондонській фондовій біржі (LSE). NDB також запровадив низку програм у місцевій валюті. Облігації, випущені в рамках цих програм, будуть розміщені на відповідній національній фондовій біржі або позабіржовому ринку, визначеному законодавством країни.

Враховуючи обмежену торговельну інтеграцію БРІКС+ дедоларизація торговельних потоків між членами майже не впливають на домінування долара США в виставленні рахунків у світовій торгівлі. Однак дані про виставлення рахунків валюти, які використовуються країнами БРІКС+, залишаються дуже обмеженими, та оцінку ефекту дедоларизації їх торговельних потоків потрібно розглядати з обережністю. На основі припущення, що (і) на 55,6% світової торгівлі виставляється у доларах США, та (ii) торгівля між країнами БРІКС+ наразі повністю проводяться у доларах США. Дедоларизація всієї торгівлі всередині БРІКС+ зменшить вагу долара на світовій арені майже на 4%, до 51,9% (таблиця 2.7).

За більш нюансованого сценарію, де використовуються долар США та євро, торгівля всередині БРІКС+ оцінюється в 62,8% і 20,7% відповідно, перехід на місцеві валюти для всієї торгівлі всередині блоку знизить вагу долара та євро на 2,3% і 0,8% відповідно. Щодо його резервної функції валюти, важко побачити одну з валют БРІКС+ і, зокрема, юань, що створює серйозну проблему на лідируючу позицію долара. Хоча створення спільної валюти

БРІКС теоретично зменшило б вразливість до коливань курсу долара; до впровадження валюти БРІКС у кращому випадку залишилося багато років, враховуючи відсутність макроекономічної конвергенції, яку багато хто вважає критично важливою для успішної спільної валюти.

Таблиця 2.7

Вплив дедоларизації на торгівлю між країнами БРІКС+ (млрд доларів США, % частка та вплив у відсоткових пунктах)

		Сума експорту		Верхній сценарій (долар США)	Базовий сценарій	
					(долар США)	(євро)
Перед дедоларизацією	Світ	21,093	Сума	11,726	11,726	6,961
			Частка	55,6	55,6	33,0
	Між країнами БРІКС+	817,6	Сума	774	486	160
			Частка	100,0	62,8	20,7
Після дедоларизації	Світ	21,093	Сума	10,952	11,241	6,801
			Частка	51,9	53,3	32,2
Вплив на вагу валют				-3,7	-2,3	-0,8

Джерело: складено автором за матеріалами [43].

Надалі відкидаючи будь-яку перспективу повалення долара, за даними Банку міжнародних розрахунків, долар США залишається валютою, що найбільше торгується, на нього припадає майже 90% усіх валютних операцій. По-друге, як світова резервна валюта з 1944 року долар становить 60% світових валютних резервів, тоді як для порівняння китайський юань становить 3%. По-третє, долар є легкоконвертованим (ліквідним), широко прийнятим як засіб обміну та значною мірою вільним від контролю над капіталом, чого не можна сказати про китайську, російську, індійську та південноафриканську валюти [12].

Отже, аналіз сучасного стану економіки країн БРІКС показує, що ці країни демонструють значну економічну динаміку та різноманітність у структурах своїх економік. Бразилія продовжує зміцнювати аграрний сектор, тоді як Китай залишається лідером у виробництві електроніки та машин. Росія

зосереджується на енергоресурсах, а Індія розвиває сектор послуг та фармацевтику. Південна Африка диверсифікує свою економіку, зокрема через експорт металів і автомобілів. Глобальна торгівля та інтеграція з ключовими партнерами, такими як Китай, США та Німеччина, відіграють важливу роль у їхньому економічному зростанні. Однак кожна країна стикається з унікальними викликами, що вимагають адаптації та інновацій для підтримання стабільного розвитку.

2.2. Особливості економічного розвитку країн БРІКС

Блок БРІКС є найвпливовішим об'єднанням економік, що розвиваються у світі, і все більше вважається головним геополітичним викликом G7. Хоча вплив блоку зріс за останнє десятиліття, історичне суперництво та конфлікт інтересів призводять до того, що цілі окремих членів не завжди збігаються, а російсько-українська війна та вибори нового президента в Бразилії поставили питання щодо майбутнього БРІКС у 2022 році. Однак саміт 2023 року був зосереджений навколо розширення членства, до якого у 2024 році приєдналися шість нових членів, у тому числі міжнародні суперники Іран і Саудівська Аравія. Крім того, блок неодноразово обговорював пошук альтернативної міжнародної валюти долару США. З десятками інших країн, зацікавлених у приєднанні, блок БРІКС готовий стати рушієм прогресу на Глобальному Півдні на десятиліття вперед, у тому, що багато хто розглядає як перестановку світового порядку [64].

У 2023 році в країнах БРІКС проживає понад 3,3 мільярда людей, включаючи дві найбільш густонаселені країни світу: Індію та Китай. Крім того, чотири країни БРІКС входять до семи найбільших за площею та складають 12 найбільших економік світу, разом з Південною Кореєю та державами G7. Південна Африка виділяється тут, поза межами 40 найбільших економік світу, однак її позиція як найбільш стабільної та розвиненої економіки в Африці на південь від Сахари означає, що вона відіграє важливу роль на континенті. П'ять країн БРІКС відрізняються в багатьох сферах, таких

як демографічний розвиток, політична ідеологія та доступ до ресурсів, але мають спільну мету в прагненні до економічного зростання. Крім того, це розмаїття можна вважати сильною стороною, оскільки китайське виробництво, російська енергетика чи бразильські товари роблять БРІКС ключовими гравцями на багатьох міжнародних ринках.

Більшість населення БРІКС проживає або в Китаї, або в Індії, чисельність населення яких перевищує 1,4 мільярда осіб у кожній, тоді як загальне населення трьох інших країн становить трохи менше 420 мільйонів.

Хоча країни БРІКС вважаються п'ятіркою провідних економік, що розвиваються, усі вони перебувають на різних етапах демографічного переходу та мають різні рівні розвитку населення. За всю сучасну історію Китай мав найбільше населення у світі, але швидке падіння рівня народжуваності в останні десятиліття означає, що зростання його населення сповільнилось. Зростання населення Індії, навпаки, залишається набагато вищим, і очікується, що в найближчі кілька років вона випередить Китай і стане найбільш густонаселеною країною світу. Однак найшвидше зростає населення в блоці БРІКС у південній Африці, яка перебуває на самому етапі демографічного розвитку (рис.2.6). За допомогою діаграми спостерігається тенденція стрімкого росту населення у Бразилії. Росія – єдина країна БРІКС, чие населення зараз скорочується, і протягом більшої частини останніх десятиліть вона переживає постійне природне скорочення.

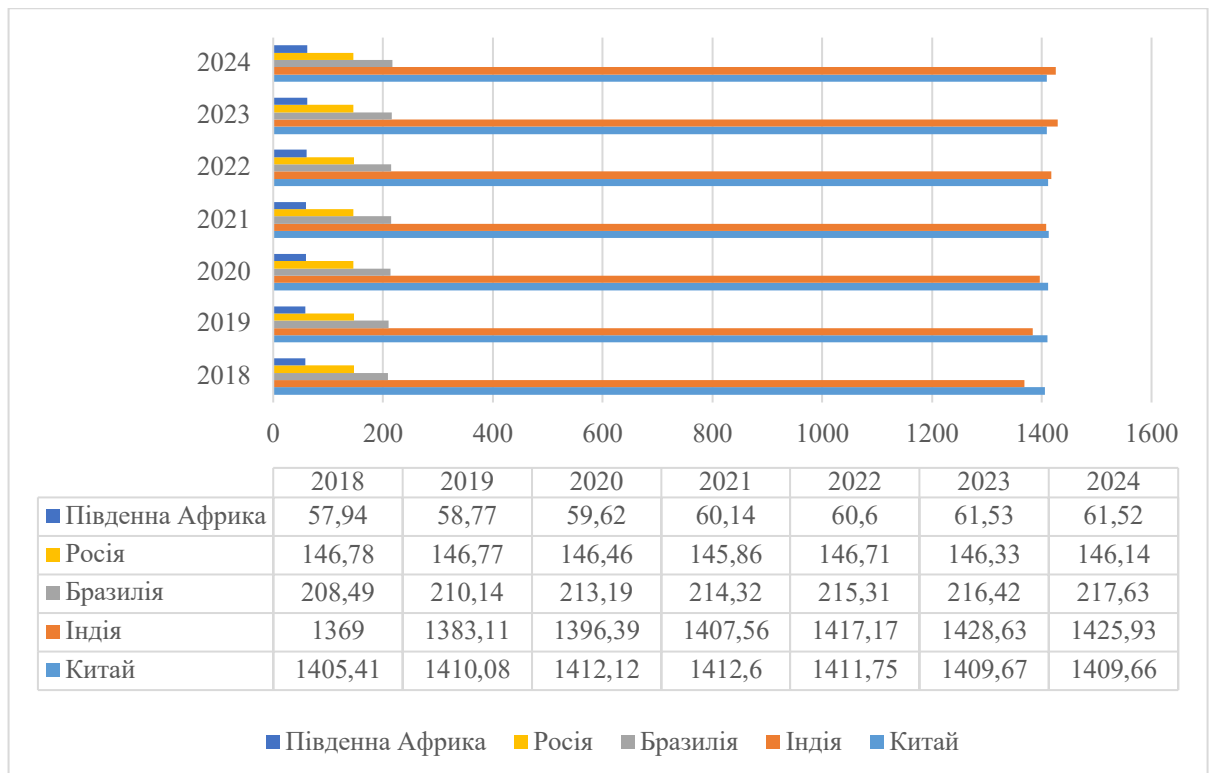

Рис. 2.6. Загальна чисельність населення країн БРІКС з 2018 по 2024 рік
(млн жителів)

Джерело: складено автором за матеріалами [34].

Очікується, що в період з 2000 по 2026 рік населення країн БРІКС зросте на 625 мільйонів людей, і більшість з них припадатиме на Індію та Китай. Із зростанням економіки цих двох країн зростають рівень життя та наявний дохід; це призвело до того, що дві найбільш густонаселені країни світу стали двома найприбутковішими ринками у світі. У Китаї, який іноді називають «світовою фабрикою», спостерігається швидке зростання середнього класу, зростання потенціалу низькорівневого ринку, а його виробничий сектор зараз переходить до виробництва більш технологічно просунутих і високоякісних товарів, щоб задовольнити свої потреби та внутрішній попит.

Блок БРІКС – це більше, ніж просто торгова організація, яка заснувала Новий банк розвитку в 2013 році з метою фінансування сталих інфраструктурних та енергетичних проектів на Глобальному Півдні, а також розробки нової міжнародної валюти. Учасники окремо розширюють свій вплив за допомогою таких проектів, як китайська ініціатива «Один пояс, один

шлях», очолювана Індією Коаліція зі стійкої до катастроф інфраструктури або роль Росії як основного постачальника зброї та безпеки. У багатьох країнах, де антизахідні настрої високі, країни БРІКС тепер надають альтернативні джерела фінансування чи допомоги, які були недоступні два десятиліття тому [38].

Китай має найбільший ВВП країни БРІКС -17,77 трильйона доларів США у 2024 році, тоді як усі інші – нижче трьох трильйонів. Китай незмінно був найбільшою економікою цього блоку, і його швидке зростання привело до того, що він став другою за величиною економікою у світі після США. Зростання Китаю також було набагато швидшим, ніж інші країни БРІКС (рис. 2.7); наприклад, якщо порівнювати з другою за розміром економікою БРІКС, її ВВП менше ніж удвічі перевищував розмір Бразилії у 2000 році, але майже в шість разів більший, ніж Індія в 2021 році. З 2000 року країна з другим за величиною ВВП коливалася між Бразилією, Росією та Індією через низку факторів, хоча Індія займає цю позицію з 2015 року (коли інші дві країни пережили рецесію), і її темпи зростання мають намір перевершити Китай у найближчі десятиліття. Південна Африка постійно мала найменшу економіку блоку БРІКС, і вона має лише третю за величиною економіку в Африці; її включення до цієї групи пояснюється тим, що це найбільш розвинена та стабільна велика економіка в Африці, і вона має стратегічне значення через фінансовий потенціал континенту в найближчі десятиліття.

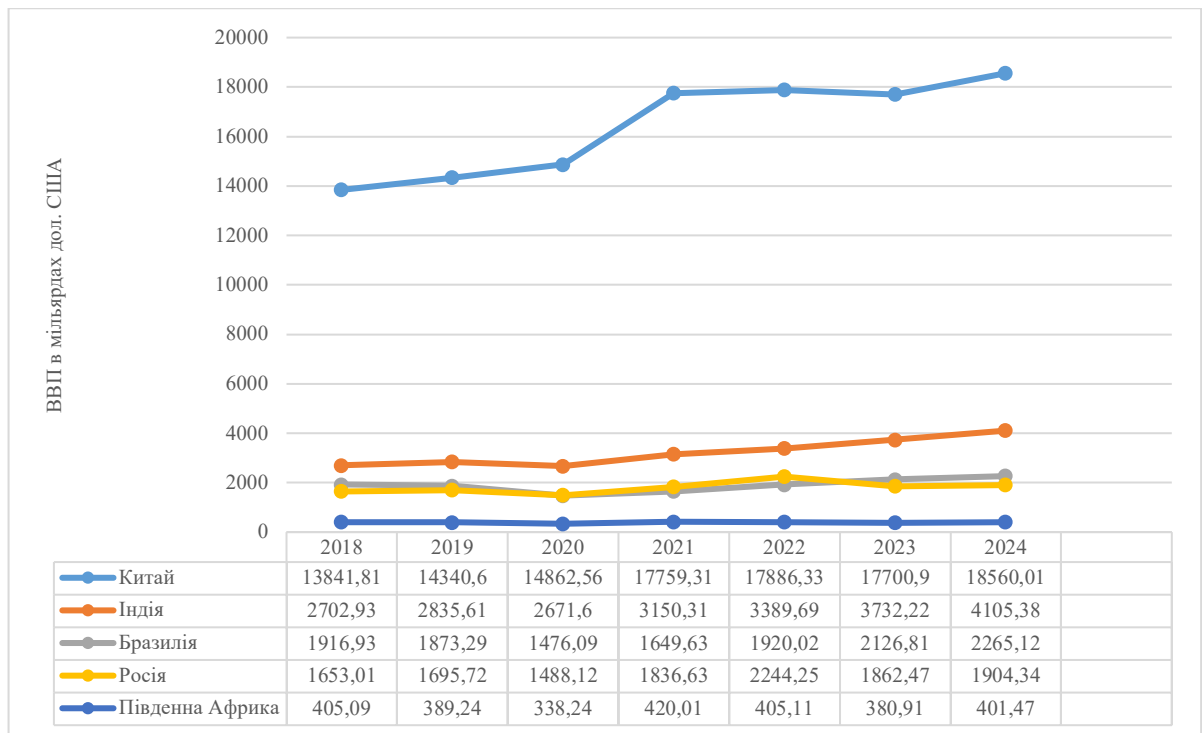

Рис. 2.7. Валовий внутрішній продукт (ВВП) країн БРІКС з 2018 по 2024 роки (млрд доларів США)

Джерело: складено автором за матеріалами [72].

Стосунки між членами часто були напруженими у 20 столітті, їхні нинішні ініціативи дали їм набагато більший міжнародний вплив. Традиційні великі держави, представлені у Групі семи (G7), спостерігали за останні десятиліття зменшення своєї міжнародної влади, тоді як країни БРІКС спостерігали зростання, особливо на регіональному рівні.

У Китаї, Індії, Ефіопії, Ірані, Російській Федерації та ПАР у 2022 році річні державні витрати перевищили доходи. Проте ОАЕ, Бразилія та Єгипет зафіксували надлишок фінансування (рис.2.8).

Китай є найважливішим торговим партнером Південної Африки: у 2023 році п'ята частина всього південноафриканського імпорту надходила з Китаю, а експорт становив 11,2%. Індія займає четверте місце в імпорті (7%) і сьоме в експорті (4,4%). Обсяг торгівлі з Бразилією та Росією знаходиться на стабільно низькому рівні менше 2%.

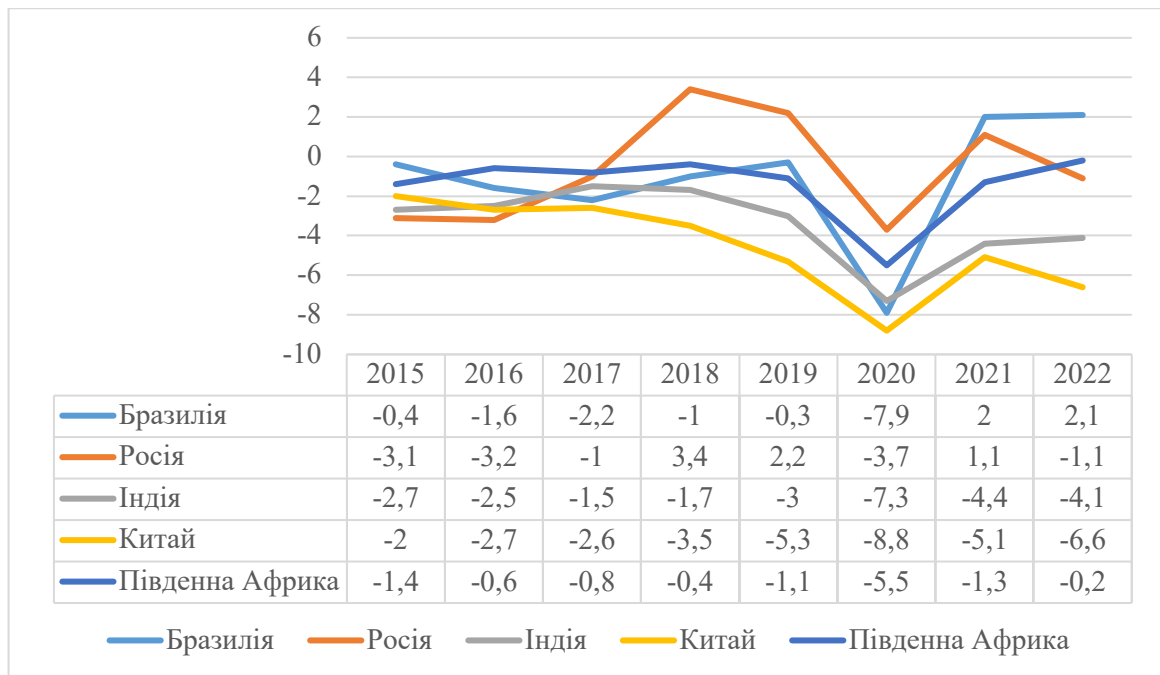

Рис. 2.8. Коефіцієнт державного дефіциту у % ВВП

Джерело: складено автором за матеріалами [74].

Що стосується торгівлі, економіки БРІКС становлять 18 відсотків світового експорту. Проте їхня частка зростає, а темпи зростання експорту всередині БРІКС перевищують середньосвітові показники. Збільшення експорту всередині БРІКС може підтвердити аргумент про те, що розширення економічної співпраці дає відчутні вигоди та є важливим рушієм зростання внутрішньоблокових інвестицій (хоча і помірним темпом).

У 2023 році країни БРІКС експортували товарів на загальну суму близько 4,7 трильйона доларів. Китай, як глобальна виробнича держава, експортує всі види електромеханічної продукції та споживчих товарів до інших країн БРІКС, повністю використовуючи свої потужні виробничі потужності (рис. 2.9). Індія має значні переваги в технологіях і послугах, сприяючи міжнародному обміну програмним забезпеченням і технічними послугами. Бразилія експортує продовольство та сировини на світовий ринок завдяки своїм багатим сільськогосподарським і мінеральним ресурсам. Росія має унікальну конкурентну перевагу в енергетиці та важкій промисловості, надаючи ресурси та технічну підтримку іншим країнам БРІКС. Південно-

Африканська Республіка, спираючись на свої мінеральні ресурси, металообробку та фінансові послуги, широко розгорнула торговельну співпрацю з країнами БРІКС. Китай є головним торговим партнером країн БРІКС [3].

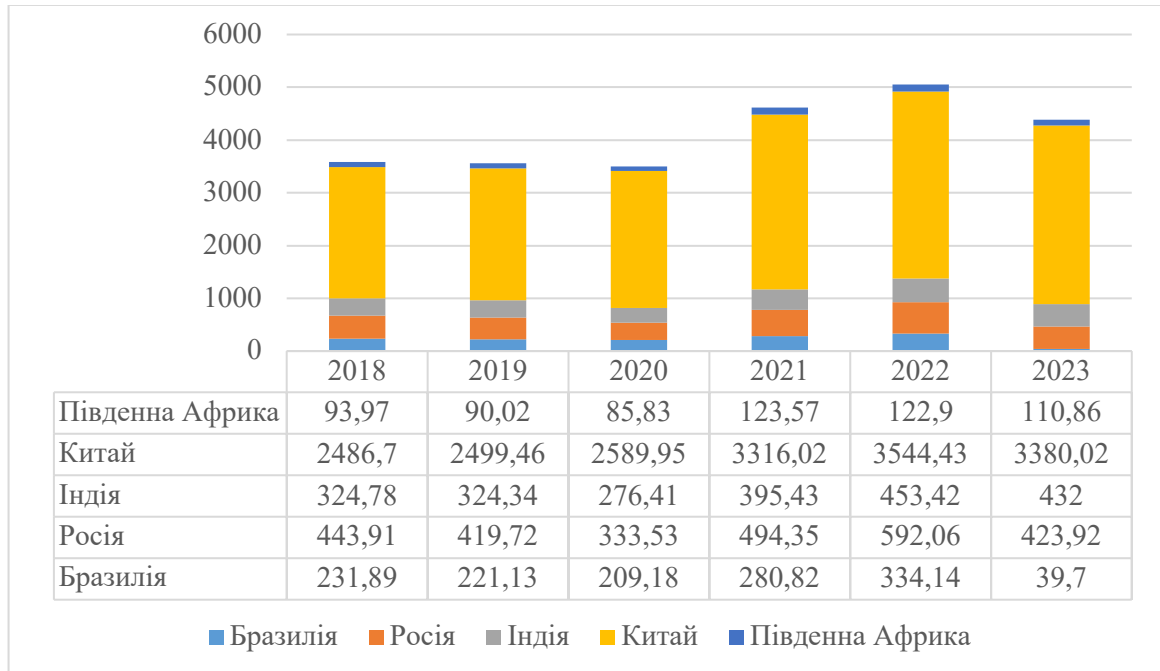

Рис. 2.9. Експорт товарів з країн БРІКС з 2013 по 2023 рік(млрд доларів США)

Джерело: складено автором за матеріалами [73].

З січня по липень 2023 року міжнародна торгівля Китаю з країнами БРІКС зросла на 19,1% порівняно з аналогічним періодом минулого року, що становить 10,1% зовнішньої торгівлі Китаю. Експорт до країн БРІКС зріс на 23,9%, а імпорт – на 14,3%.

Аналіз структури експорту країн БРІКС у 2014 і 2023 роках дозволяє зрозуміти основні товари та сектори, що складають експортні надходження цих країн, а також оцінити зміни, які відбулися за цей період (табл. 2.8).

Аналіз структури експорту країн БРІКС у 2014 і 2023 роках показує цікаві тенденції та зміни у їхніх економіках. У Бразилії частка сільськогосподарської продукції в експорті зросла з 45% до 50%, що свідчить про посилення

аграрного сектору. Основні експортні товари залишилися подібними, зокрема соя та цукор, але з'явилася кукурудза.

Таблиця 2.8

Структура експорту країн БРІКС у 2014 р. та 2023 р.

Країна	Основні експортні товари у 2014 р.	Частка у загальному експорті (%) у 2014 р.	Основні експортні товари у 2023 р.	Частка у загальному експорті (%) у 2023 р.
Бразилія	Сільськогосподарська продукція (соя, кава, цукор), залізна руда	45	Сільськогосподарська продукція (соя, кукурудза, цукор), залізна руда	50
Росія	Нафта, природний газ, метали, хімічні продукти	70	Нафта, природний газ, метали, військова техніка, хімічні продукти	65
Індія	Текстиль, ювелірні вироби, хімічні продукти, ІТ-послуги	30	Текстиль, ювелірні вироби, фармацевтика, ІТ-послуги	35
Китай	Електроніка, машини, текстиль, одяг	40	Електроніка, машини, автомобілі, текстиль	45
Південна Африка	Метали (золото, платина), діаманти, автомобілі, мінерали	60	Метали (золото, платина), діаманти, автомобілі, мінерали	55

Таблиця складена автором.

У Росії частка енергоресурсів у експорті зменшилася з 70% до 65%, хоча нафта та природний газ залишаються основними експортними товарами. З'явилася значна частка експорту військової техніки, що відображає зміни у зовнішньоекономічній політиці країни.

Індія демонструє зростання частки фармацевтики у структурі експорту з 30% до 35%, що підкреслює розвиток цього сектору. Текстиль та ІТ-послуги залишаються важливими експортними товарами.

Китай продовжує домінувати у експорті електроніки та машин, однак частка автомобілів у експорті зросла. Загальна частка експорту збільшилася з 40% до 45%, що свідчить про посилення позицій Китаю на світовому ринку.

У Південній Африці частка металів та діамантів у експорті зменшилася з 60% до 55%, що вказує на диверсифікацію експортної бази. Автомобілі та мінерали залишаються важливими експортними товарами.

Загалом, ці дані ілюструють економічну спеціалізацію кожної країни БРІКС та їхню адаптацію до змін на світових ринках, а також підкреслюють тенденції розвитку та зміни у структурі експорту за останнє десятиліття.

З січня по липень 2023 року вартість імпорту та експорту Китаю (рис. 2.10), вартість імпорту та вартість експорту з 6 країнами (Аргентиною, Єгиптом, Іраном, Саудівською Аравією та ОАЕ) становили 147,99 млрд доларів США, 67,84 млрд доларів США та 80,13 млрд доларів США відповідно, зменшившись на -4,09%, знизившись на 14,68% і підвищившись на 7,17% відповідно. Серед них перше місце посідає експорт до ОАЕ на суму 32,29 млрд доларів США, що на 9,17% більше, ніж у 2022 році, і становить 40,3%; перше місце займає імпорт із Саудівської Аравії, який склав 37,73 млрд доларів США.

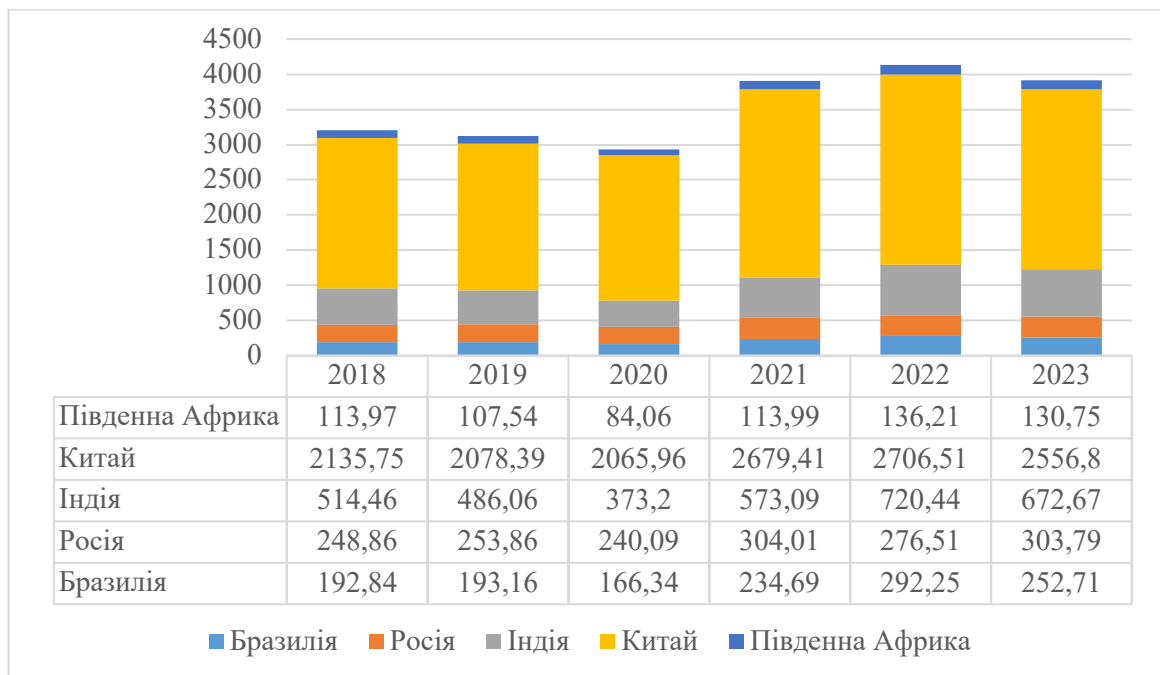

Рис. 2.10. Імпорт товарів до країн БРІКС з 2013 по 2023 рік (млрд доларів США)

Джерело: складено автором за матеріалами [40].

У 2023 році країни БРІКС імпортували товарів на загальну суму близько 3,9 трильйона доларів.

Аналіз структури імпорту країн БРІКС у 2014 і 2023 роках дозволяє зрозуміти основні товари та сектори, що складають імпортні надходження цих країн, а також оцінити зміни, які відбулися за цей період (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Товарна структура імпорту країн БРІКС у 2014 р. та 2023 р.

Країна	Основні імпортні товари у 2014 р.	Частка у загальному імпорті (%) у 2014 р.	Основні імпортні товари у 2023 р.	Частка у загальному імпорті (%) у 2023 р.
Бразилія	Машини та обладнання, хімічні продукти, автомобілі, електроніка	50	Машини та обладнання, хімічні продукти, електроніка, фармацевтика	55
Росія	Машини та обладнання, автомобілі, фармацевтика, електроніка	60	Машини та обладнання, автомобілі, фармацевтика, електроніка	55
Індія	Нафта, машини та обладнання, електроніка, дорогоцінні метали	65	Нафта, машини та обладнання, електроніка, дорогоцінні метали	60
Китай	Електроніка, машини та обладнання, хімічні продукти, автомобілі	45	Електроніка, машини та обладнання, хімічні продукти, автомобілі	50
Південна Африка	Машини та обладнання, електроніка, хімічні продукти, нафта	55	Машини та обладнання, електроніка, хімічні продукти, нафта	50

Джерело: складено автором за матеріалами [74].

Аналіз структури імпорту країн БРІКС у 2014 і 2023 роках показує цікаві тенденції та зміни у їхніх економіках. У Бразилії частка імпорту машин та обладнання зростає з 50% до 55%, що свідчить про збільшення інвестицій у виробничі потужності. Хімічні продукти та електроніка залишаються

важливими імпортними товарами, а також з'явилася значна частка фармацевтики.

У Росії частка імпорту машин та обладнання та автомобілів зменшилася з 60% до 55%, що може свідчити про певну диверсифікацію імпортової бази. Фармацевтика та електроніка залишаються важливими імпортними товарами.

Індія продовжує значною мірою залежати від імпорту нафти, хоча частка цього товару дещо зменшилася з 65% до 60%. Машини та обладнання, електроніка та дорогоцінні метали залишаються важливими імпортними категоріями.

Китай демонструє зростання імпорту електроніки та машин, зокрема автомобілів, частка яких зросла з 45% до 50%. Це свідчить про зростання внутрішнього попиту на ці товари.

У Південній Африці частка імпорту машин та обладнання та електроніки залишилася стабільною, зменшивши частку з 55% до 50%. Хімічні продукти та нафта залишаються важливими імпортними товарами.

Загалом, ці дані ілюструють економічну спеціалізацію кожної країни БРІКС та їхню адаптацію до змін на світових ринках, а також підкреслюють тенденції розвитку та зміни у структурі імпорту за останнє десятиліття.

Аналіз географічних партнерів з експорту та імпорту країн БРІКС дозволяє зрозуміти, які регіони є основними торговельними партнерами цих країн (табл. 2.10). Це допомагає оцінити структуру міжнародної торгівлі та визначити основні ринки збуту та постачання товарів.

Аналіз географічних партнерів з експорту та імпорту країн БРІКС у 2023 році показує, що Китай є ключовим партнером для всіх країн цього блоку як з точки зору експорту, так і імпорту. Це підкреслює важливість Китаю в глобальній економіці та його інтеграцію з іншими країнами БРІКС. Інші значущі партнери включають США, Німеччину та Японію, що відображає сильні торговельні зв'язки з розвиненими економіками. Південна Африка також має значні торговельні зв'язки з Індією, що свідчить про внутрішньоблокову торгівлю серед країн БРІКС. Ці дані підкреслюють

важливість географічної диверсифікації торговельних партнерів для забезпечення стабільного економічного розвитку.

Таблиця 2.10

Географічна структура експорту та імпорту країн БРІКС у 2023 р.

Країна	Основні експортні партнери	Частка у загальному експорті (%)	Основні імпортні партнери	Частка у загальному імпорті (%)
Бразилія	Китай, США, Аргентина	30	Китай, США, Німеччина	35
Росія	Китай, Нідерланди, Німеччина	40	Китай, Німеччина, Білорусь	30
Індія	США, ОАЕ, Китай	25	Китай, США, ОАЕ	30
Китай	США, Гонконг, Японія	45	Японія, Південна Корея, Німеччина	40
Південна Африка	Китай, США, Німеччина	25	Китай, Німеччина, Індія	35

Джерело: складено автором за матеріалами [74].

Отже, особливості національних економік країн БРІКС відображають їхні унікальні ресурси, історичний розвиток та економічні стратегії. Бразилія має сильний аграрний сектор, що доповнюється експортом залізної руди, а її основні імпортні товари включають машини та обладнання, хімічні продукти та електроніку. Росія є домінантом у видобутку та експорті енергоресурсів, таких як нафта та природний газ, і імпортує машини, обладнання та фармацевтику. Індія вирізняється швидким розвитком сектора послуг, особливо в ІТ-галузі, та значним експортом текстилю і ювелірних виробів, при цьому імпортує нафту, машини та електроніку. Китай продовжує демонструвати значну індустріальну потужність у виробництві електроніки, машин та автомобілів, і є значним імпортером електроніки та машин. Південна Африка є важливим експортером металів та мінералів, таких як золото та платина, а також автомобілів, і імпортує машини, обладнання та нафтопродукти. Ці особливості підкреслюють економічну різноманітність країн БРІКС та їхні конкурентні переваги на світових ринках, а також основні

напрями імпорту, що забезпечують їхні економіки необхідними ресурсами та технологіями.

2.3. Перспективи розвитку країн БРІКС у сучасній світовій економіці

Оскільки увага зосереджена на війнах у Східній Європі та на Близькому сході та зростаючій напруженості між великими державами світу, структурні зміни у світовому порядку тихо відбуваються. Великі країни, що розвиваються, мають більший вплив на світові економічні події та починають створювати альтернативи інституціям під керівництвом Заходу.

В основі цього руху лежить офіційне міжурядове угруповання БРІКС+. Разом на десять країн припадає близько 40% видобутку та експорту сирової нафти. На них також припадає чверть світового ВВП, дві п'ятих світової торгівлі товарами та майже половина населення світу. Додавання ще дюжини країн, які подали заявки на членство, включаючи динамічні ринки, що розвиваються, такі як Таїланд, В'єтнам і Бангладеш, збільшить частку групи до однієї третини світового ВВП.

Таблиця нижче (табл. 2.11) містить кореляційні коефіцієнти між основними економічними показниками країн БРІКС, що дозволяє оцінити ступінь взаємозв'язку між цими країнами. Кореляційний аналіз допомагає зрозуміти, як зміни в одному показнику в одній країні можуть впливати на аналогічні показники в інших країнах.

Аналіз кореляційних коефіцієнтів між основними економічними показниками країн БРІКС за останні десять років (2014-2023) показує різну ступінь взаємозв'язку між цими країнами. Високі кореляційні коефіцієнти, особливо між ВВП на душу населення та темпами зростання ВВП у країнах, таких як Росія і Китай, свідчать про тісну економічну взаємодію та подібність у розвитку їхніх економік. Наприклад, позитивні кореляційні значення між показниками експорту та імпорту вказують на синхронізацію торговельної діяльності серед країн БРІКС. Натомість, нижчі кореляційні коефіцієнти в

інфляції та рівні безробіття відображають різницю у внутрішніх економічних умовах і політиках кожної країни. Загалом, дані свідчать про значну взаємозалежність економік країн БРІКС у ключових макроекономічних показниках, попри наявні відмінності у внутрішній політиці та структурі економіки.

Таблиця 2.11

Коефіцієнти парної кореляції економічних показників країн БРІКС

Показник	Бразилія-Росія	Бразилія-Індія	Бразилія-Китай	Бразилія-Південна Африка	Росія-Індія	Росія-Китай	Росія-Південна Африка	Індія-Китай	Індія-Південна Африка	Китай-Південна Африка
ВВП на душу населення	0,75	0,62	0,70	0,68	0,78	0,80	0,65	0,82	0,63	0,76
Темпи зростання ВВП	0,55	0,60	0,65	0,58	0,62	0,67	0,57	0,70	0,55	0,68
Інфляція	0,45	0,50	0,55	0,48	0,52	0,60	0,50	0,62	0,45	0,58
Рівень безробіття	0,65	0,70	0,68	0,72	0,67	0,75	0,70	0,78	0,70	0,75
Експорт	0,80	0,85	0,88	0,82	0,85	0,90	0,84	0,92	0,85	0,88
Імпорт	0,78	0,83	0,86	0,80	0,82	0,88	0,82	0,90	0,83	0,86
Інвестиції в основний капітал	0,68	0,72	0,75	0,70	0,74	0,78	0,70	0,80	0,72	0,78
Коефіцієнт нерівності Джині	0,55	0,60	0,62	0,58	0,62	0,65	0,60	0,68	0,60	0,65
Державний борг відносно ВВП	0,70	0,75	0,78	0,72	0,75	0,80	0,70	0,82	0,72	0,78
Промислове виробництво	0,75	0,80	0,82	0,78	0,80	0,85	0,78	0,88	0,78	0,82

Джерело: розраховано автором за матеріалами [71].

Останні кризи додали імпульсу розширенню БРІКС. Кілька великих країн, які не підтримують ані НАТО, ані Росію, протистояли тиску, щоб приєднатись до санкцій, накладених Заходом на Москву у відповідь на вторгнення в Україну. Інші скаржилися, що ініціативи країн G7 щодо боротьби зі зміною клімату та пандемією COVID-19 не враховують їхні потреби. Інституції БРІКС+ повільно розвивалися через регулярні зустрічі, спільні ініціативи та офіційні органи.

Проте підстави для скепсису щодо здатності БРІКС+ стати ефективною інституцією залишаються. До цієї групи входять країни, які дуже різноманітні з точки зору політичних систем, інституційних рамок, економічних моделей і культурного походження. Він навіть включає геополітичних суперників.

Наприклад, відносини між Саудівською Аравією та Іраном, а також між Китаєм та Індією залишаються напруженими. Так званий «китайський шок» недорогого експорту всього, починаючи від сталі та хімікатів і закінчуючи машинобудуванням, також може підвищити торговельну напругу всередині групи. Крім того, експансія значною мірою спрямована в бік Близького Сходу, тому у міру зростання групи може знадобитися подальший регіональний баланс [56].

БРІКС+ може мати значний глобальний вплив у наступних сферах.

1. Енергія. БРІКС+ об'єднує як одних із найбільших світових виробників, так і покупців енергії. Крім Ірану, Саудівської Аравії та ОАЕ, на країни-члени БРІКС+ припадає близько 32% світового видобутку природного газу та 43% сирової нафти. Якщо Казахстан, Кувейт і Бахрейн будуть прийняті, ці частки зростуть далі. На країни БРІКС+ також припадає 38% світового імпорту нафти, лідируючі з Китаю та Індії. Якщо прийняти всіх нових абітурієнтів, це зросте до 55% (рис. 2.11).

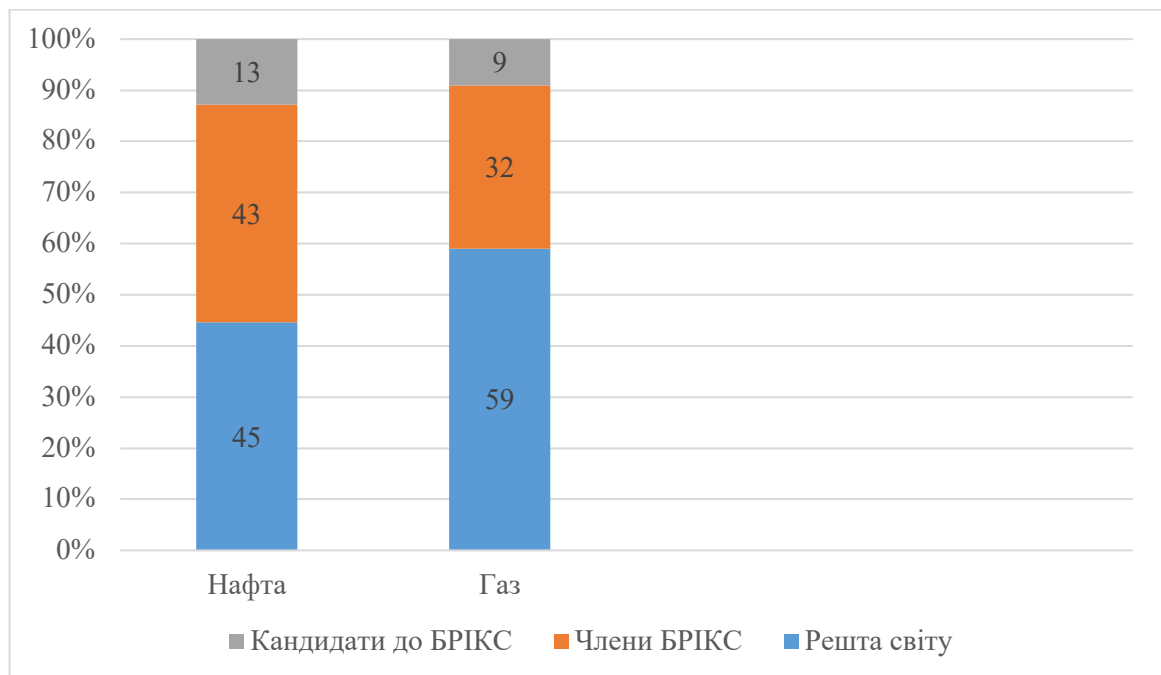

Рис. 2.11. Глобальний видобуток нафти та газу у БРІКС+ та решті світу, 2022 (%)

Джерело: складено автором за матеріалами [42].

Під час нестабільності на енергетичних ринках наявність багатьох найбільших покупців і продавців енергії в одній групі може призвести до створення паралельної системи торгівлі енергією. Це дозволить здійснювати транзакції між економіками БРІКС+ за межами очолюваної Заходом фінансової системи та потенціальних майбутніх програм санкцій, і це, можливо, дасть їм можливість впливати на ціни на нафту.

2. Торгові мережі. Торгівля була основним рушієм економічного розвитку БРІКС+. Частка світової торгівлі товарами, що здійснюються між поточними членами групи, зросла більш, ніж у двічі, до 40%, з 2002 по 2022 рік. Ця тенденція стає більш зрозумілою, якщо поглянути на зростаючу залежність окремих економік БРІКС+ від торгівлі з іншими членами БРІКС+. Зростаюча роль Китаю як постачальника промислових і споживчих товарів, а також як імпортера товарів стала ключовою силою інтеграції. Наприклад, Китай став головним ринком для бразильської сої та залізної руди, а також великим експортером передових товарів, таких як електромобілі, сонячні батареї та важка техніка. Крім того, західні санкції, пов'язані з війною в Україні, призвели до перенаправлення російського експорту на ринки БРІКС+, зокрема Китай та Індію [43].

Хоча кілька членів БРІКС+ мають між собою угоди про вільну торгівлю (ЗВТ) через такі блоки, як Рада співробітництва країн Перської затоки та Панарабська зона вільної торгівлі, наразі немає ЗВТ, що охоплює всю групу десяти країн. Індія в середині переговорів вийшла з Азійського регіонального всеосяжного економічного партнерства, яке включає Китай. Однак БРІКС+ може служити форумом для розширення доступу до ринків у межах БРІКС+ різними способами. Наприклад, вона вже скликає Робочу групу з цифрової економіки та створила основу для сприяння співпраці в торгівлі професійними та діловими послугами.

3. Фінансування інфраструктури та розвитку. Наразі найбільший прогрес в інституційній розбудові БРІКС+ був досягнутий у фінансуванні проектів і розвитку. Новий банк розвитку (NDB), капіталізація якого становить 100

мільярдів доларів, значною мірою доповнює китайську ініціативу «Пояс і шлях», Єгипет, Індія, Росія, Саудівська Аравія та ОАЕ також є акціонерами очолюваного Китаєм Азіатського банку інфраструктури та інвестицій (АІВ) і отримали від нього кредити. До 2023 року NDB та АІВ разом виділили понад 71 мільярд доларів США в якості кредитів для низки секторів, включаючи інфраструктуру, охорону здоров'я та чисту енергію (рис. 2.12).

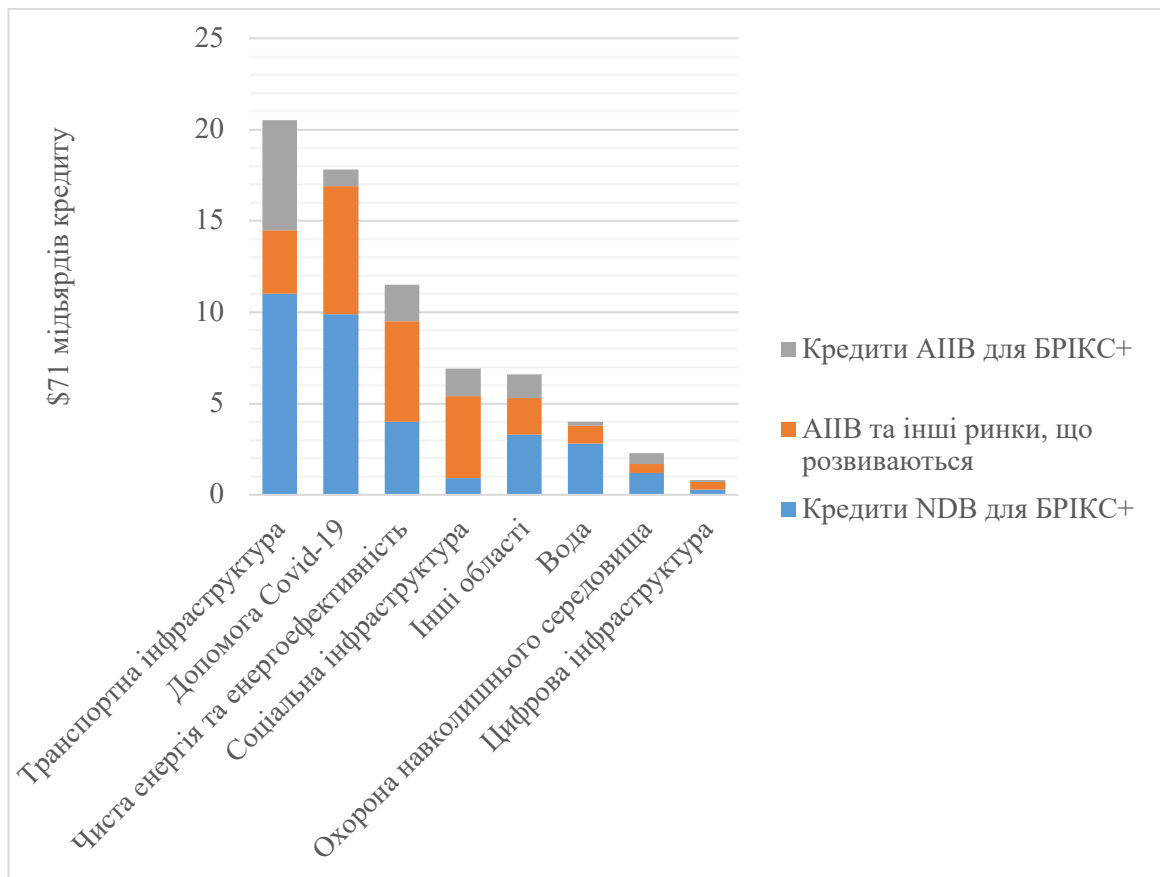

Рис. 2.12. Розподільні кредити Банку інфраструктурних інвестицій (АІВ) і Нового банку розвитку (NDB) (% млрд доларів США)

Джерело: складено автором за матеріалами [42].

Такі проекти приносять значні доходи компаніям БРІКС+. Крім того, додавання Саудівської Аравії та інших багатих на готівку економік могло б розширити та диверсифікувати фінансові ресурси послугами.

4. Грошово-кредитна політика. Країни БРІКС+ прагнуть отримати більшу незалежність від очолюваної Заходом міжнародної валютної системи. Приблизно 90% світових валютних операцій здійснюється в доларах і

приходять переважно через банки США та Європи [44]. Західні фінансові санкції проти Росії підкреслили потужний системний вплив, який США все ще мають через Бреттон-Вудські інституції та їх центральну роль у світовій фінансовій системі. Однак оскільки БРІКС+ включає провідних експортерів та імпортерів сировинних товарів, група може стати каналом для валютних операцій у валютах, відмінних від доларів США. NDB, наприклад, видав близько однієї п'ятої своїх позик у китайських юанях. Росія, Китай та інші члени БРІКС+ також прагнуть просувати цифрові валюти. Група запустила бета-версію платіжної програми BRICSpay, яка дозволяє здійснювати транзакції в кількох валютах, відмінних від доларів. Це може допомогти країнам зменшити залежність від США та зробити їх менш вразливими до санкцій і нестабільності валют під час фінансових криз. З точки зору управління, БРІКС+ створив Платіжну робочу групу, Мережу аналітичних центрів для фінансів і Угоду про непередбачувані резерви, створивши пул резервів, які можна використовувати замість коштів МВФ для допомоги країнам у вирішенні фінансових криз [45].

5. Технологічне співробітництво. Космос— це вимір співпраці БРІКС+, який не враховується. Існує Спільний комітет БРІКС+ із космічного співробітництва, який підтримується давніми партнерствами між Росією та Китаєм, Китаєм та Бразилією. БРІКС+ також заснував Партнерство з нової промислової революції та Центр промислових компетенцій. Ці ініціативи спрямовані на стимулювання співпраці та інновації у передових технологіях у таких сферах, як інтелектуальне виробництво, штучний інтелект, оцифрування та чиста енергетика. Ці зусилля можуть допомогти більшій кількості ринків, що розвиваються, вийти на ґрунт нових технологій, покращити їхній потенціал для створення інтелектуальної власності та прийняти альтернативні технічні стандарти.

Розширення БРІКС створює ризики, а також можливості для бізнесу. Компанії повинні передбачити, що БРІКС+ розробить більш офіційні

інститути та угоди в наступні роки, і почати планувати такі сценарії. Компанії повинні розглянути заходи в п'яти сферах [46].

Ринки БРІКС+, імовірно, зазнають значного зростання протягом наступного десятиліття. Хоча у групі немає офіційних торговельних та інвестиційних угод, вона вже має значну, зростаючу торгівлю всередині БРІКС. Ринки БРІКС+ можуть стати цінними воротами для компаній, які прагнуть вийти на інші ринки, що розвиваються. Успіх електромобілів китайського виробництва на ринках БРІКС+ є хорошим прикладом того, як компанії можуть налаштувати позиції, щоб охопити споживачів у країнах-членах [54].

БРІКС+, імовірно, отримає значні інвестиції в інфраструктуру, що покращить бізнес-середовище та зв'язок. Транспорт, цифрові комунікації, енергетика та інші проекти створять попит на глобальні компанії та можливості для інвесторів. NDB, наприклад, фінансує 15 проектів транспортної інфраструктури на Індійському субконтиненті.

Багато компаній переслідують стратегії ланцюга поставок, які прагнуть знайти складний баланс. Вони хочуть і надалі використовувати численні конкурентні переваги Китаю у виробництві. Але їм також необхідно пом'якшувати ризики, реагувати на зміни у відносних витратах і отримати доступ до державних стимулів для повторного або майже укріпленого. У більш багатопольному світі компанії могли б розглянути питання про створення ланцюгів поставок, які могли б використовувати економіки БРІКС+. Це може зробити їх більш стійкими до геополітичних і торговельних шоків [48].

Економічні санкції, такі як ті, що виникли через війну в Україні, і американсько-китайська технологічна конкуренція підвищують правові, операційні та репутаційні ризики для компаній. Нещодавнє опитування VCG, яке взяло 250 спеціалістів з питань ризиків і комплаєнсу, показало, що геополітичні ризики зараз займають п'ятірку найбільших проблем, піднявшись на 15 позицій порівняно з попереднім опитуванням. Більшість

санкцій походять від західних країн. У майбутньому країни БРІКС могли б скоординувати взаємну «несанкційну» позицію, водночас намагаючись уникнути очолюваної Заходом фінансової системи. Багатонаціональним компаніям слід враховувати цей сценарій, керуючи глобальними ланцюжками поставок імпорту та експорту, обмінними курсами, сторонньою перевіркою, а також ризиками та вимогами відповідності. Незважаючи на те, що компаніям доведеться дотримуватися західних санкцій, вони можуть робити це таким чином, щоб не перешкоджати потенційним ланцюжкам створення вартості між БРІКС [52].

Зростання БРІКС+ показує, що після десятиліть потужного економічного розвитку країни, що розвиваються, тепер готові до більшої ролі у світовому порядку, яка краще відображає їхні інтереси. Компанії, які адаптуються до цього руху, матимуть більше шансів процвітати в епоху багатополлярної конкуренції, що розвивається [52].

Перспективи розвитку країн БРІКС у сучасній світовій економіці виглядають значними, завдяки їхньому потенціалу для зростання, багатим ресурсам і стратегічному географічному положенню. Дані кореляційного аналізу свідчать про значну взаємозалежність економік країн БРІКС у ключових макроекономічних показниках, попри наявні відмінності у внутрішній політиці та структурі економіки. Бразилія продовжує зміцнювати свої позиції як провідний постачальник аграрної продукції, водночас розвиваючи промисловість і технологічний сектор. Росія, з її величезними енергоресурсами, намагається диверсифікувати економіку і збільшити експорт високотехнологічної продукції, хоча її економічні перспективи значною мірою ускладнені міжнародними санкціями, введеними через війну в Україні. Індія, з її швидко зростаючим сектором послуг і ІТ, має потенціал для того, щоб стати глобальним центром інновацій і виробництва. Китай залишається економічним гігантом, активно розвиваючи новітні технології і промисловість, тоді як Південна Африка продовжує використовувати свої багаті мінеральні ресурси і розвиває індустріальний сектор. Співпраця між

країнами БРІКС і з іншими економіками сприятиме зміцненню їхніх позицій у глобальній економіці, сприяючи більш збалансованому і стійкому економічному розвитку.

Висновки до другого розділу

1. Аналіз сучасного стану економіки країн БРІКС показує, що ці країни демонструють значну економічну динаміку та різноманітність у структурах своїх економік. Бразилія продовжує зміцнювати аграрний сектор, тоді як Китай залишається лідером у виробництві електроніки та машин. Росія зосереджується на енергоресурсах, а Індія розвиває сектор послуг та фармацевтику. Південна Африка диверсифікує свою економіку, зокрема через експорт металів і автомобілів. Глобальна торгівля та інтеграція з ключовими партнерами, такими як Китай, США та Німеччина, відіграють важливу роль у їхньому економічному зростанні. Однак кожна країна стикається з унікальними викликами, що вимагають адаптації та інновацій для підтримання стабільного розвитку.

2. Особливості національних економік країн БРІКС відображають їхні унікальні ресурси, історичний розвиток та економічні стратегії. Бразилія має сильний аграрний сектор, що доповнюється експортом залізної руди, а її основні імпортні товари включають машини та обладнання, хімічні продукти та електроніку. Росія є домінантом у видобутку та експорті енергоресурсів, таких як нафта та природний газ, і імпортує машини, обладнання та фармацевтику. Індія вирізняється швидким розвитком сектора послуг, особливо в ІТ-галузі, та значним експортом текстилю і ювелірних виробів, при цьому імпортуючи нафту, машини та електроніку. Китай продовжує демонструвати значну індустріальну потужність у виробництві електроніки, машин та автомобілів, і є значним імпортером електроніки та машин. Південна Африка є важливим експортером металів та мінералів, таких як золото та платина, а також автомобілів, і імпортує машини, обладнання та

нафтопродукти. Ці особливості підкреслюють економічну різноманітність країн БРІКС та їхні конкурентні переваги на світових ринках, а також основні напрями імпорту, що забезпечують їхні економіки необхідними ресурсами та технологіями.

3. Перспективи розвитку країн БРІКС у сучасній світовій економіці виглядають значними, завдяки їхньому потенціалу для зростання, багатим ресурсам і стратегічному географічному положенню. Дані кореляційного аналізу свідчать про значну взаємозалежність економік країн БРІКС у ключових макроекономічних показниках, попри наявні відмінності у внутрішній політиці та структурі економіки. Бразилія продовжує зміцнювати свої позиції як провідний постачальник аграрної продукції, водночас розвиваючи промисловість і технологічний сектор. Росія, з її величезними енергоресурсами, намагається диверсифікувати економіку і збільшити експорт високотехнологічної продукції, хоча її економічні перспективи значною мірою ускладнені міжнародними санкціями, введеними через війну в Україні. Індія, з її швидко зростаючим сектором послуг і ІТ, має потенціал для того, щоб стати глобальним центром інновацій і виробництва. Китай залишається економічним гігантом, активно розвиваючи новітні технології і промисловість, тоді як Південна Африка продовжує використовувати свої багаті мінеральні ресурси і розвиває індустріальний сектор. Співпраця між країнами БРІКС і з іншими економіками сприятиме зміцненню їхніх позицій у глобальній економіці, сприяючи більш збалансованому і стійкому економічному розвитку.

ВИСНОВКИ

1. Розглянуті теоретичні підходи до економічного розвитку мають свої сильні та слабкі сторони. Класичні теорії Адама Сміта та Давида Рікардо акцентують на важливості спеціалізації та міжнародної торгівлі, проте недостатньо враховують внутрішні фактори. Неокласичні теорії Роберта Солоу підкреслюють роль капіталу, праці та технологій, але ігнорують інституційні аспекти. Інституціональні теорії Дугласа Норта наголошують на значенні інституцій та прав власності, хоча їх складність ускладнює емпіричний аналіз. Теорії модернізації та індустріалізації, такі як теорія Уолта Ростоу, зосереджуються на індустріалізації, проте можуть ігнорувати унікальні особливості країн. Альтернативні теорії Іммануїла Валлерстайна акцентують на глобальних нерівностях та залежностях, хоча іноді можуть бути надто критичними. Загалом, ці теорії забезпечують різноманітні підходи до аналізу економічного зростання та формування ефективної політики розвитку.

2. Аналіз моделей економічного розвитку країн БРІКС (Бразилія, Росія, Індія, Китай, Південна Африка) показує, що кожна країна має унікальний підхід, який відображає її історичні, соціальні та економічні особливості. Бразилія характеризується значним аграрним сектором і багатими природними ресурсами, що є ключовими для її економіки. Росія значною мірою залежить від експорту енергоресурсів, що робить її вразливою до коливань світових цін на нафту та газ. Індія вирізняється швидким зростанням сектора послуг, особливо в галузі інформаційних технологій та аутсорсингу, що є важливим драйвером її економічного зростання. Китай демонструє модель соціалістичної ринкової економіки, поєднуючи централізоване планування з ринковими механізмами, що дозволяє досягати високих темпів економічного зростання та індустріалізації. Південна Африка має розвинений видобувний сектор, який залишається ключовим для її економіки, проте країна також стикається з серйозними соціальними викликами, такими як економічна нерівність та безробіття. Попри відмінності, країни БРІКС мають спільні риси,

такі як значний природний потенціал, інвестиції в інфраструктуру та індустріалізацію, а також велика чисельність молодого населення, що створює потенціал для подальшого зростання. Водночас, кожна країна стикається з унікальними викликами, включаючи корупцію, економічну нерівність та зовнішні економічні шоки.

3. Аналіз сучасного стану економіки країн БРІКС показує, що ці країни демонструють значну економічну динаміку та різноманітність у структурах своїх економік. Бразилія продовжує зміцнювати аграрний сектор, тоді як Китай залишається лідером у виробництві електроніки та машин. Росія зосереджується на енергоресурсах, а Індія розвиває сектор послуг та фармацевтику. Південна Африка диверсифікує свою економіку, зокрема через експорт металів і автомобілів. Глобальна торгівля та інтеграція з ключовими партнерами, такими як Китай, США та Німеччина, відіграють важливу роль у їхньому економічному зростанні. Однак кожна країна стикається з унікальними викликами, що вимагають адаптації та інновацій для підтримання стабільного розвитку.

4. Особливості національних економік країн БРІКС відображають їхні унікальні ресурси, історичний розвиток та економічні стратегії. Бразилія має сильний аграрний сектор, що доповнюється експортом залізної руди, а її основні імпортні товари включають машини та обладнання, хімічні продукти та електроніку. Росія є домінантом у видобутку та експорті енергоресурсів, таких як нафта та природний газ, і імпортує машини, обладнання та фармацевтику. Індія вирізняється швидким розвитком сектора послуг, особливо в ІТ-галузі, та значним експортом текстилю і ювелірних виробів, при цьому імпортуючи нафту, машини та електроніку. Китай продовжує демонструвати значну індустріальну потужність у виробництві електроніки, машин та автомобілів, і є значним імпортером електроніки та машин. Південна Африка є важливим експортером металів та мінералів, таких як золото та платина, а також автомобілів, і імпортує машини, обладнання та нафтопродукти. Ці особливості підкреслюють економічну різноманітність

країн БРІКС та їхні конкурентні переваги на світових ринках, а також основні напрями імпорту, що забезпечують їхні економіки необхідними ресурсами та технологіями.

5. Перспективи розвитку країн БРІКС у сучасній світовій економіці виглядають значними, завдяки їхньому потенціалу для зростання, багатим ресурсам і стратегічному географічному положенню. Дані кореляційного аналізу свідчать про значну взаємозалежність економік країн БРІКС у ключових макроекономічних показниках, попри наявні відмінності у внутрішній політиці та структурі економіки. Бразилія продовжує зміцнювати свої позиції як провідний постачальник аграрної продукції, водночас розвиваючи промисловість і технологічний сектор. Росія, з її величезними енергоресурсами, намагається диверсифікувати економіку і збільшити експорт високотехнологічної продукції, хоча її економічні перспективи значною мірою ускладнені міжнародними санкціями, введеними через війну в Україні. Індія, з її швидко зростаючим сектором послуг і ІТ, має потенціал для того, щоб стати глобальним центром інновацій і виробництва. Китай залишається економічним гігантом, активно розвиваючи новітні технології і промисловість, тоді як Південна Африка продовжує використовувати свої багаті мінеральні ресурси і розвиває індустріальний сектор. Співпраця між країнами БРІКС і з іншими економіками сприятиме зміцненню їхніх позицій у глобальній економіці, сприяючи більш збалансованому і стійкому економічному розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 2022 Joint Report on Multilateral Development Banks' Climate Finance [Електронний ресурс]. URL: <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/3258e1d4c1e84fd961b79fe54e7df85c-0020012023/original/2023-0128-MDB-Report-2022-NEW.pdf> (дата звернення: 29.05.24).
2. Азеведо Д., Баклівал С., Чен С., Гілберт М., Кох-Везер Я., Ланг Н., МакАду М. Еволюція БРІКС та зміна світового порядку // Стаття про міжнародну торгівлю 2024 року
3. Бекер У. БРІКС та економіки, що розвиваються, у порівняльній перспективі: політична економія, лібералізація та інституційні зміни // Routledge, 2023
4. Бібліотека Конгресу. БРІКС: джерела інформації. [Електронний ресурс]. URL: <https://guides.loc.gov/brics> (дата звернення: 29.05.24).
5. Бонд П., Гарсія А. БРІКС: антикапіталістична критика // Naumarket Books, 201546. Олівер Стюенкель. БРІКС та майбутнє світового порядку // Lexington Books, 2023
6. БРІКС. БРІКС приймає шість нових країн до блоку, включаючи Іран та Саудівську Аравію. [Електронний ресурс]. URL: <https://infobrics.org/post/39186/МВФ> (дата звернення: 29.05.24).
7. БРІКС. Південна Африка: БРІКС закликає працювати колективно для подолання глобальної кризи з продовольством та паливом. [Електронний ресурс]. URL: <https://infobrics.org/post/36575/> (дата звернення: 29.05.24).
8. Верма М., Ахмед І. Розвиток та стійкість: Індія у глобальній перспективі // Springer, 2019
9. Віртуальна бібліотека Європейської територіальної рамки. Goldman Sachs: Мрії з BRIC: шлях до 2050 року. [Електронний ресурс]. URL: <https://projects.mcrit.com/foresightlibrary/index.php/megatrens2/economy-sp->

[988843696/scenarios/672-dreaming-with-brics-the-path-to-2050](https://doi.org/10.1080/0988843696/scenarios/672-dreaming-with-brics-the-path-to-2050) (дата звернення: 29.05.24).

10. Д. Моняє, Б. Ндзендз. БРІКС та світова економіка // Routledge, 2021

11. Даніш Р. Як екологічні технології впливають на зелений ріст? Докази з економік країн БРІКС // Sci. Total Environ., 712 с. 2020

12. Дугган Н., Ладінес Ацалія Х. К., Ревізорський М. Структурна сила країн БРІКС (Бразилія, Росія, Індія, Китай і Південна Африка) у багатосторонньому фінансуванні розвитку, 2021. [Електронний ресурс]. URL: <https://doi.org/10.1177/01925121211048297> (дата звернення: 29.05.24).

13. Європейська комісія [Електронний ресурс]. URL: https://commission.europa.eu/index_en (дата звернення: 29.05.24).

14. Європейська комісія, Європейський Союз, Торгівля товарами з країнами БРІКС 2023 року. Bloomberg. "Ера BRIC від Goldman завершилась через закриття фонду після років збитків." [Електронний ресурс]. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2015-11-08/goldman-s-bric-era-ends-as-fund-closes-after-years-of-losses> (дата звернення: 29.05.24).

15. Європейська комісія, Європейський Союз, Торгівля товарами з країнами БРІКС, 19 квітня 2023 року. Old Mutual Investment Group. Щоквартальний економічний огляд Q1' 2016, Сторінка 1. [Електронний ресурс]. URL: <https://eu-assets.contentstack.com/v3/assets/blteb655d3f7a461368/blt768fc1e1cb15c9ae/5ec538a065d0d24020808c39/economic-brief---q1-2016.pdf> (дата звернення: 29.05.24).

16. Жукова І. Економічний розвиток країн БРІКС: перспективи та виклики. Журнал міжнародних економічних відносин, 2022. 4(2). С. 123-134. URL: <https://jqmth.donnu.edu.ua/article/view/15495> (Дата звернення: 28.05.2024).

17. Імрей Дж., Магоме М. БРІКС отримує 6 нових членів. // The Diplomat 2023 року.

18. Касела П., Буено В. Виклики та перспективи розвитку в країнах БРІКС 2021
19. Кассіолато Ж., Віторіно В. БРІКС та альтернативи розвитку: інноваційні системи та політики // Anthem Press, 2024
20. Кваліфікаційна робота бакалавра : методичні рекомендації до виконання для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності «Міжнародні економічні відносини», освітньо-професійної програми «Міжнародна логістика і митна справа» / уклад. Л. І. ГригороваБеренда, С. А. Касьян, О. В. Ханова. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 40 с.
21. Кількість формальних мікро, малих та середніх підприємств у Південній Африці. [Електронний ресурс]. URL: www.smallbusinessinstitute.co. 3/11/2020 (дата звернення: 29.05.24).
22. Лещенко Л. Вплив макроекономічних показників на розвиток країн БРІКС. Економіка та управління, 2021. 3(1). С. 98-110. URL: <https://bintel.org.ua/articles/brics> (Дата звернення: 28.05.2024).
23. Ло В., Хіскок М.Зростання БРІКС у глобальній політичній економії: зміна парадигм? // Edward Elgar Publishing, 2023
24. Малий бізнес у економіці Бразилії – сталий розвиток [Електронний ресурс]. URL: sustainabledevelopment.un.org
25. Мішра П.К., Мішра С.К. Чи є вплив covid-19 значним у визначенні інтеграції ринків акцій? Висновки з економік країн БРІКС. // Global Journal of Emerging Market Economies (в друці). 2021
26. Національне бюро статистики Китайської Народної Республіки // Китайський статистичний довідник 2023
27. Новий банк розвитку (NDB). (2021). НБР приймає Єгипет як нового члена. Прес-реліз від 29 грудня 2021 року [Електронний ресурс]. URL: https://www.ndb.int/press_release/ndb-admits-egypt-as-new-member (дата звернення: 29.05.24).

28. Новий банк розвитку. Про НБР. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.ndb.int/about-ndb/> Світовий економічний прогноз [Електронний ресурс]. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/SPROLLs/world-economic-outlook-databases#sort=%40imfdate%20descending> (дата звернення: 29.05.24).
29. Пархоменко Л., Фротер О., Осіпова А. СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ В УКРАЇНІ. Економіка та суспільство, 2022. №35.
30. Роланд С., Трубек Д.. Країни, що зростають у міжнародному економічному порядку: співпраця, конкуренція та трансформація // Cambridge University Press, 2019
31. Роль екологічної, соціальної та управлінської відповідальності та економічного розвитку у досягненні ЦСР: докази з країн БРІКС. [Електронний ресурс]. URL: <https://doi.org/10.1080/1331677X.2022.2086598> (дата звернення: 29.05.24).
32. Саміт БРІКС 2023: У пошуках альтернативного світового порядку? // Рада з міжнародних відносин 2023 року.
33. Світова організація торгівлі. Члени та спостерігачі. [Електронний ресурс]. URL: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm (дата звернення: 29.05.24).
34. Світовий економічний прогноз [Електронний ресурс]. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/SPROLLs/world-economic-outlook-databases#sort=%40imfdate%20descending> (дата звернення: 29.05.24).
35. Слуцький Є. В. Актуальність діджиталізації в організації обліку. Імперативи економічного зростання в контексті реалізації глобальних цілей сталого розвитку. Київський національний університет технологій та дизайну 2022.
36. Статистика СOT [Електронний ресурс]. URL: https://stats.wto.org/dashboard/merchandise_en.html (дата звернення: 29.05.24).
37. Сухоруков О. Моделі співпраці країн БРІКС у контексті глобалізації. Світова економіка, 2023. 2(3). С. 45-60. URL: <https://referatss.com.ua/articles/brics> (Дата звернення: 28.05.2024).

38. У пошуках альтернативного світового порядку? // Рада з міжнародних відносин, Саміт БРІКС 2023 року.
39. Хаар Р., Бреді А., Джейкобс К.. БРІКС: геополітика 21-го століття та новий світовий порядок // Palgrave Macmillan, 2021
40. Чужиков В. Роль економічних інституцій у розвитку країн БРІКС. Глобальні виклики, 2024. 5(4). С. 77-89. URL: <https://druzy.com.ua/articles/brics> (Дата звернення: 28.05.2024).
41. Що таке БРІКС, які країни хочуть приєднатися та чому? [Електронний ресурс]. URL: <https://www.reuters.com/world/what-is-brics-who-are-its-members-2023-08-21/> (дата звернення: 29.05.24).
42. BRICS Information Center | University of Toronto [Електронний ресурс]. URL: <http://www.brics.utoronto.ca/summits/index.html> (дата звернення: 29.05.24).
43. Bulletin de la Banque de France 250/2 – JANUARY-FEBRUARY 2024 [Електронний ресурс]. URL: https://www.banque-france.fr/system/files/2024-02/BDF250-2_BRICS_EN.pdf (дата звернення: 29.05.24).
44. EPRS | Європейська парламентська дослідницька служба [Електронний ресурс]. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/760368/EPRS_BRI\(2024\)760368_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/760368/EPRS_BRI(2024)760368_EN.pdf) (дата звернення: 29.05.24).
45. Escobar A. *Encountering development: The making and unmaking of the Third World* (Vol. 1). Princeton University Press, 2011.
46. Feduzi J. The Economic Strategies of BRICS Nations. *International Economic Review*, 2014. 55(4), pp. 875-890. URL: <https://www.jstor.org/stable/24550089> (Дата звернення: 28.05.2024).
47. Frank A. G. *Capitalism and underdevelopment in Latin America* (Vol. 93). NYU Press, 1967.
48. IMF. Електронний ресурс]. URL: <https://www.imf.org/en/Home> (дата звернення: 29.05.24).

49. International Monetary Fund [Електронний ресурс]. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2023/10/10/world-economic-outlook-october-2023> (дата звернення: 29.05.24).
50. Kuznets S. Economic Growth and Income Inequality. *The American Economic Review*, 1955.
51. Lew S. J. *Bringing capital back in: A case study of the South Korean automobile industrialization*. Yale University, 1992.
52. Mielniczuk F. BRICS in the Contemporary World: Changing Identities, Converging Interests. *Third World Quarterly*, 2013. 34(6), pp. 1075-1090. URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/third-world-quarterly/article/abs/brics-in-the-contemporary-world-changing-identities-converging-interests/> (Дата звернення: 28.05.2024).
53. North, D. C. Institutions and economic growth: An historical introduction. *World development*, 1989. 17(9), P. 1319-1332.
54. Old Mutual Investment Group. Щоквартальний економічний огляд Q1'2023, Сторінка 1. [Електронний ресурс]. URL: <https://eu-assets.contentstack.com/v3/assets/blteb655d3f7a461368/blt768fc1e1cb15c9ae/5ec538a065d0d24020808c39/economic-brief---q1-2016.pdf> (дата звернення: 29.05.24).
55. Parsons T. *Talcott Parsons on institutions and social evolution: selected writings*. University of Chicago Press, 1985.
56. Perspective on \ the Future of Trade BCG Global Advantage and Energy Practice Area Prepared: 3 Nov 2022
57. Ricardo D. *On the principles of political economy and taxation*. London :John Murray, 1817.
58. Rostow W. W. The stages of economic growth. *The economic history review*, 1959. 12(1). P. 1-16.
59. Sen, K. The political determinants of economic growth: an analytical review. *The Politics of Inclusive Development*, 2015. P. 35-59.
60. Sirrs D. *Economic Growth and the Quality of Life*, 1973
61. Smith A. *An Inquiry Into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*: By Adam Smith, 1793.

62. Solow R. M. Resources and economic growth. *The American Economist*, 2016. №61(1). P. 52-60.
63. Statista 2024 [Електронний ресурс]. URL: <https://www.statista.com/statistics/254281/gdp-of-the-bric-countries/> (дата звернення: 29.05.24).
64. The BRICS countries: where next and what impact on the global economy? Автор: Matthew Bishop, Університет Шеффілда [Електронний ресурс]. URL: <https://www.economicsobservatory.com/the-brics-countries-where-next-and-what-impact-on-the-global-economy>
65. Todaro, M.P.; Smith, S.C. *Economic Development*; Pearson UK: London, UK, 2020
66. Trade Data Monitor, база даних United Nations Comtrade, Воз та ін. (2022), Народний банк Китаю та Національне бюро статистики Китаю; розрахунки Banque de France.
67. UN Comtrade Database [Електронний ресурс]. URL: <https://comtradeplus.un.org/>
68. Wallerstein I. M. *The modern world-system*. New York, Academic Press, 1974.
69. Weber E. P. *Pluralism by the rules: Conflict and cooperation in environmental regulation*. Georgetown University Press, 1988.
70. Williamson O. E. *The institutions of governance*. *The American economic review*, 1998. №88(2). P. 75-79.
71. World Development Indicators / World Bank [Електронний ресурс]. URL: [https:// databank.worldbank.org](https://databank.worldbank.org)
72. World Economic Outlook 2024. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO>(дата звернення: 29.05.24).
73. World Integrated Trade Solutions / World Bank [Електронний ресурс]. URL: [https://www. wits.worldbank.org](https://www.wits.worldbank.org) (дата звернення: 29.05.24).
74. World Trade Organization [Електронний ресурс]. URL: <https://www.wto.org> (дата звернення: 29.05.24).